

ZELENA EKONOMIJA

Na Bikarcu započela nova era gospodarenja otpadom

TEMA BROJA

Glasgowski klimatski pakt potpisalo je gotovo 200 zemalja kako bi svojim aktivnim djelovanjem utjecale na klimatske promjene

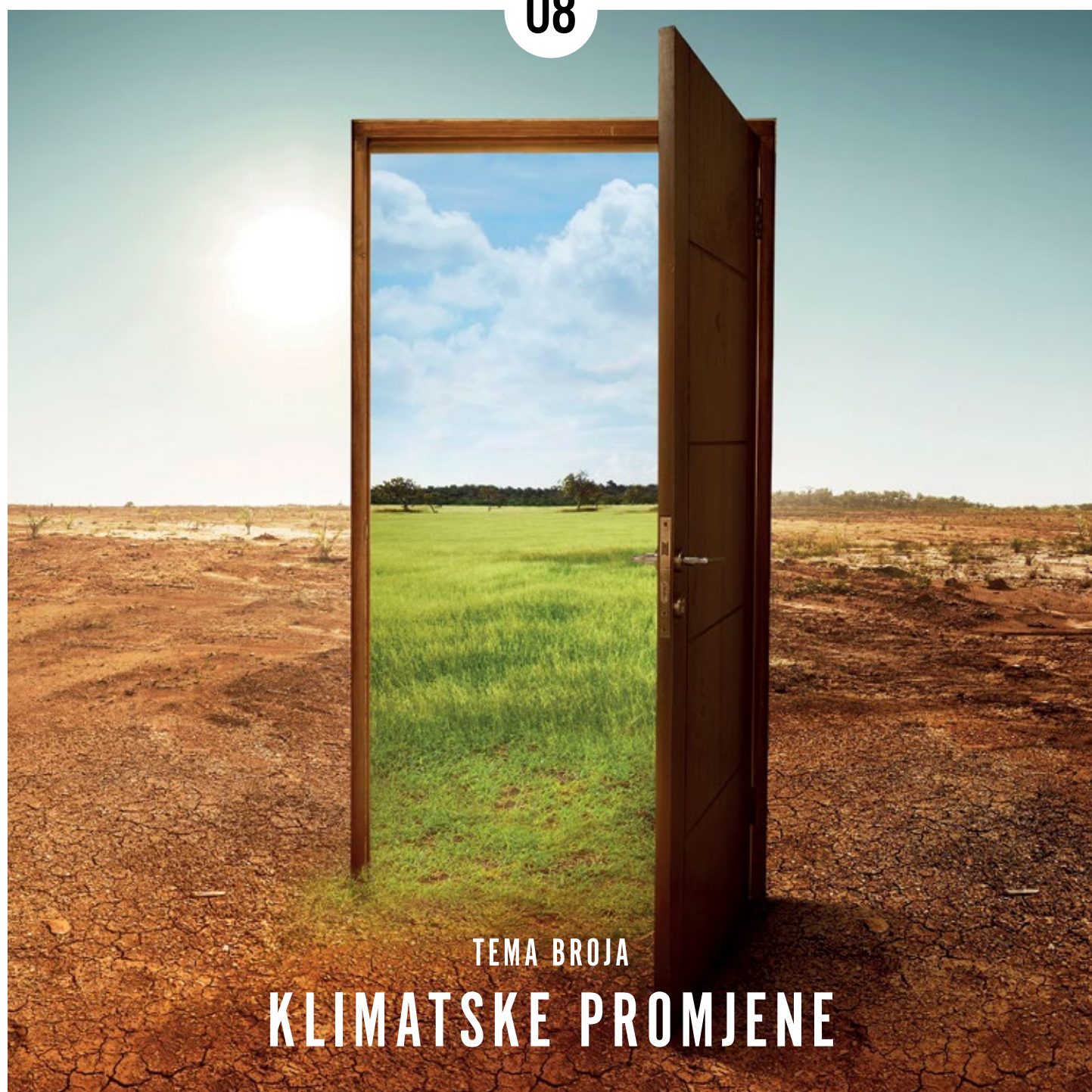
UPOZNAJTE NAS

Zaposlenici Fonda sudjelovali na Highlanderu – iskustvu koje povezuje planinarenje i doživljaj netaknute prirode

F O N D Z I N

Magazin Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

08

TEMA BROJA

KLIMATSKE PROMJENE

NISAM ZA BACIT!

Znaš li da većinu proizvoda bacimo već nakon prve uporabe? Razmisli o tome kako možeš ponovno iskoristiti predmete koji ti više ne trebaju, a kako ne bi završili u otpadu.

Ponovnom uporabom smanjujemo nastajanje otpada, štedimo sirovine i energiju te čuvamo okoliš.

Stare traperice

Jastučić od traperera

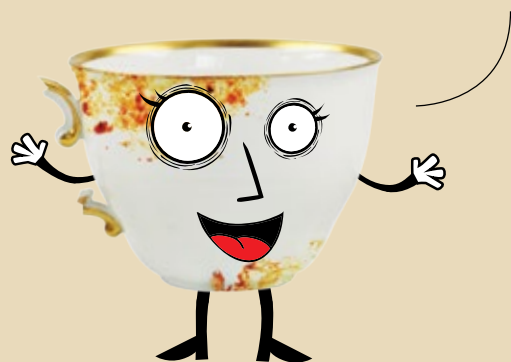

Staklenka ajvara

Ukrasni svijećnjak

**OSMISLI MI NOVU NAMJENU,
IZRADI OD MENE NEŠTO NOVO,
OBNOVI ME ILI POPRAVI!**

Za ljepšu našu!

4
UVODNIK

6
NOVOSTI

TEMA BROJA
12 KLIMATSKE PROMJENE

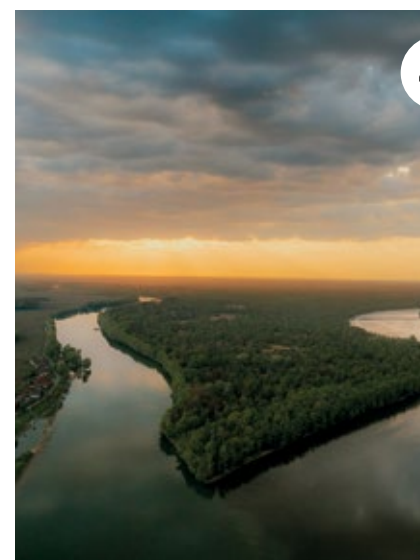
18
KOMENTAR MINISTRA TOMISLAVA ČORIĆA

NISAM ZA BACIT'
„SMANJI OTPAD OD HRANE,
KUHAJ ZA SVOJE GOSTE“

22

28
MI TO MOŽEMO

36
ZELENA EKONOMIJA

42
PRIRODA I DRUŠTVO
EUROPSKA AMAZONA

48
EKORPORATIVNO

52
EKO ZANIMLJIVOSTI IZ SVIJETA

56
UPOZNAJTE NAS

60
EDUKATIVNO ZABAVNE STRANICE

I M P R E S S U M

FONDZIN

časopis Fonda za zaštitu okoliša i
energetsku učinkovitost

IZDAVAČ

Fond za zaštitu okoliša i energetsku
učinkovitost
Radnička cesta 80, 10000 Zagreb

ZA IZDAVAČA

Siniša Kukić, direktor Fonda za zaštitu
okoliša i energetsku učinkovitost

UREDNIČKI KOLEGIJ I SURADNICI

Lidija Tošić
Anamarija Brstilo
Branimir Burić
Sunčana Matić
Ojdana Rajić Azinović
Jasmina Trstenjak
Marina Bujan
Ante Gudelj

©2022. Fond za zaštitu okoliša i energetsku
učinkovitost. Sva prava pridržana.
Za umnožavanje u bilo kojem obliku,
iznajmljivanje, priopćavanje javnosti u bilo
kojem obliku uključujući internet, kao i
prerađivanje na bilo koji način bilo kojeg
djela ili ove publikacije u cijelosti, potrebno je
zatražiti pisano dopuštenje nositelja prava.

N
Z
O
N
O
F

Godina koju nisu pojeli virusi

Urednica Fondzina dala mi je nalog napisati uvodnik za ovaj broj. Kao izdavaču ili direktoru Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost? Mogu li ja to ili ću naručiti skrivenog autora? Valjda mogu.

Budući da ne znam sadržaj ovog broja Fondzina uvodnik će biti osoban, Fond i ja. Prošle su gotovo dvije godine kako sam postao direktor Fonda, prvo poluvrijeme mog mandata. Jesam li zadovoljan, jesu li sa mnom zadovoljni naši partneri, Fondovci, Upravni odbor, ministar?

Ljudske su to dileme o kojima, pretpostavljam, misli većina ljudi.

Samo jednima je stalo, a drugima nije. Cijeli svoj radni vijek gradio sam samo s onima kojima je stalo – do posla, do znanja, do prijatelja, do časti. Takvi ljudi nose rezultat i dobre odnose na radnom mjestu gdje provodimo velike dijelove svojih života. Nažalost, postoje i oni drugi. Nezainteresirani za sve osim za plaću. Takvi su remetilački faktor svakog radnog procesa ako ih je previše. Na sreću, u Fondu ih nema puno. Možemo čak i s njima do rezultata kojima stremimo i mislim da je upravo prošla godina to i pokazala.

Osim što smo proveli sve pozive i natječaje koje smo godišnjim programom planirali, u suradnji sa Stožerom civilne zaštite za obnovu potresom pogođenih područja, aktivno smo se uključili u uklanjanje otpada sa stradalih područja, a Odlukom Vlade Republike Hrvatske financiramo rad komunalnih poduzeća iz Sisačko-moslavačke županije, koja također rade na uklanjanju.

Isplatili smo drugu ratu za obeštećenje radnicima Plobesta.

Odlično surađujemo s ljudima iz nacionalnih parkova i parkova prirode.

Nakon više od tri godine, odradili smo natječaj za radove za crnu točku Sovjak u iznosu od 375 milijuna kuna.

Na osnovu velikog EU projekta nabave spremnika u iznosu od cca 370 milijuna kuna razdijelili smo i prenijeli vlasništvo oko 1,23 milijuna spremnika na 407 jedinica lokalne samouprave.

Počeli smo i nužnu reorganizaciju sa svrhom pojednostavljenja procesa unutar Fonda kojoj je cilj efikasnije upravljanje sredstvima Fonda.

Sve to ne bismo uspjeli da nam nije stalo, da smo lijeni državni službenici, uhljebi. Nažalost, percepcija jednog dijela javnosti je takva, no mijenjat ćemo je dobrim rezultatima te biti još bolji u sljedećim godinama.

I za kraj, ne – nije ovo godina koju su pojeli virusi, naprotiv.

Svim čitateljima Fondzina želim puno uspjeha u 2022. godini.

Siniša Kukić

Direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

POTPISAN UGOVOR ZA SANACIJU JAME SOVJAK

Potpisan je ugovor između Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti i izvođača radova za sanaciju opasnog otpada koji se nalazi u jami Sovjak u Općini Viškovo. Ugovor je vrijedan 375 milijuna kuna, a 85 posto je osigurano kroz Operativni program „Konkurentnost i kohezija“.

Radove će izvoditi zajednica ponuditelja: varaždinska tvrtka GK grupa d.o.o., slovenski EKOMO d.o.o. te ICOM Consulting d.o.o. iz Zagreba. Nakon potpisa ugovora, izvođač će krenuti s projektiranjem i ishođenjem svih potrebnih dozvola, kako bi se što prije počelo s radovima. Direktor Fonda Siniša Kukić je naglasio da je po veličini investicije ovo Fondov najveći projekt.

„Inzistirat ćemo na maksimalnom poštivanju mjera zaštite te dobroj suradnji i koordinaciji svih dionika. Također ćemo intenzivno komunicirati s lokalnim stanovništvom i kontinuirano ih informirati o tijeku sanacije“, najavio je Kukić

OSIGURANA DODATNA SREDSTVA ZA SISAČKO-MOSLAVAČKI CENTAR NATURA

Direktor Fonda Siniša Kukić i župan Sisačko-moslavačke županije Ivan Celjak potpisali su ugovor o osiguravanju dodatnih sredstava za adaptaciju i prenamjenu nekadašnje upravne zgrade bolnice u Petrinji u edukativno-prezentacijski centar Natura.

Investicija u projekt „Održivi regionalni razvoj uključivanjem prirodne baštine kroz osnivanje Edukativno-prezentacijskog centra Natura SMŽ“ vrijedna je 17,7 milijuna kuna, a EU pokriva 85 posto troškova projekta. Nositelj projekta je Sisačko-moslavačka županija, a partneri u njegovoj provedbi Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i Javna ustanova Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije, dok su suradnici na projektu Interpretacijski centar baštine Banovine i Zajednica proizvođača SMŽ.

Cilj je aktivnosti projekta utjecati na razvoj dosad slabo razvijenog turizma na području Pokuplja, Banovine i Pounja, na održivo korištenje zaštićenih područja te stvaranje novih uvjeta za posjećivanje i raznovrsne atraktivne sadržaje.

ODRŽAN PANEL O KLIMATSKIM PROMJENAMA

U okviru 16. godišnje međunarodne konferencije o razvoju nekretnina održan je panel o klimatskim promjenama – izazovi, mogućnosti i rješenja na kojoj se raspravljalo o poziciji Hrvatske u procesu ostvarenja ciljeva dekarbonizacije i zelene tranzicije.

Sudionici panela bili su dr.sc. Nirvana Franković Mihelj, voditeljica projekata iz Sektora za zaštitu okoliša, Dražen Jakšić, ravnatelj Energetskog instituta Hrvoje Požar, Dunja Mazzocco Drvar, ravnateljica Uprave za klimatske aktivnosti iz Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja te dr.sc. Vlasta Zanki, predsjednica Upravnog odbora Hrvatskog savjeta za zelenu gradnju i docentica na Geotehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

„Rješenje se mora tražiti i u neenergetskim sektorima te u povećanju odljeva u sektoru Korištenja zemljišta i prenamjeni zemljišta te šumarstvu (LULUCF), kako bismo do 2050. imali neto nulte emisije“, pojasnila je Franković Mihelj.

NA SJEDNICI HGK O REZULTATIMA FINANCIRANJA ELEKTRIČNIH VOZILA

Direktor Fonda Siniša Kukić sudjelovao je na plenarnoj sjednici Udruženja trgovine motornim vozilima u organizaciji Hrvatske gospodarske komore. Istaknuo je kako mu je drago što su poticaji Fonda omogućili građanima i tvrtkama iz privatnog i javnog sektora da se lakše odluče za alternativu klasičnim vozilima te im odobrili sufinanciranje za oko 2.000 novih, energetski učinkovitih vozila.

Josip Zaher, potpredsjednik Hrvatske gospodarske komore, konstatirao je kako je iza nas turbulentno razdoblje koje je obilježio snažan pad sa samo 36.000 prodanih novih i 58.000 rabljenih vozila u 2020., u odnosu na 63.000 novih i 82.000 rabljenih vozila tijekom 2019. U ovoj se godini bilježi značajan oporavak tako da je već sad prodano gotovo 34.600 novih i 43.000 rabljenih vozila.

„Distributeri vozila važna su karika u novom modelu sufinanciranja energetski učinkovitih vozila“, rekao je Zaher, iskazavši zadovoljstvo ovogodišnjom iznimno uspješnom suradnjom Fonda, Hrvatske gospodarske komore i distributera.

ZA ENERGETSKU TRANZICIJU PROIZVODNE INDUSTRIJE 459 MILIJUNA KUNA

Ministar gospodarstva i održivog razvoja Tomislav Čorić i direktor Fonda Siniša Kukić potpisali su 75 novih ugovora za projekte energetske učinkovitosti u industriji koji se prvi put sufinanciraju iz sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost.

Kukić je poručio da je naglasak na ulaganjima u otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo te na održivoj energetskej tranziciji. Fond će također kroz svoje javne pozive nacionalnim sredstvima sufinancirati projekte tvrtki na putu transformacije prema niskougljičnom gospodarstvu.

„Budućnost će, u kontekstu postizanja ciljeva klimatske neutralnosti, zahtijevati velike društvene promjene i upravo zbog toga važna je sinergija javnog i privatnog sektora“, izjavio je Kukić, koji vjeruje da su tvrtke ključni nosioci zelene tranzicije.

HRVATSKA IMA OGROMNI POTENCIJAL ZA KORIŠTENJE SUNČEVE ENERGIJE

Dvodnevna konferencija „Dani Sunca“ održala se na otoku Hvaru u organizaciji udruženja Obnovljivi izvori energije Hrvatske (OIEH) i Pokreta otoka. Okupila je predstavnike ministarstava, jedinice regionalne i lokalne samouprave, akademsku zajednicu, proizvođače opreme, predstavnike bankarskog i financijskog sektora.

U fokusu su bile teme vezane za potencijal Hrvatske u korištenju Sunčeve energije, novi zakonodavni okvir te mogućnosti sufinanciranja fotonaponskih elektrana. Maja Rajčić, načelnica Fondovog Sektora za energetske učinkovitost, predstavila je aktualni Javni poziv za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća u okviru kojeg je moguće dobiti sredstva i za sustave za korištenje obnovljivih izvora energije, uključivo i energiju Sunca.

U Hrvatskoj leži ogroman potencijal za korištenje Sunca za dobivanje električne energije, a pritom treba inzistirati na edukaciji građana te promjenama u regulatornom okruženju.

U NOVSKOJ O SANACIJI ODLAGALIŠTA KURJAKANA

Direktor Fonda Siniša Kukić u Novskoj je održao radni sastanak s gradonačelnikom Marinom Piletićem i njegovim suradnicima na temu sanacije odlagališta Kurjakana i nabave komunalne opreme. Tom prigodom gradonačelniku Piletiću uručene su i dvije nove odluke o sufinanciranju – jedna za nabavu raznih spremnika za razvrstavanje otpada te druga za sanaciju divljih odlagališta, vrijedne dodatnih 640 tisuća kuna.

Direktor Kukić i gradonačelnik Piletić sa suradnicima obišli su reciklažno dvorište te odlagalište Kurjakana, na kojem je svečano upriličena primopredaja kompaktora, kojeg sa 686 tisuća kuna sufinancira Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te će se koristiti za daljnju sanaciju odlagališta.

U sklopu reciklažnog dvorišta postavljeni su aparati za prihvrat ambalaže, stoga će građanima biti isplaćeno 0,50 kuna po jedinici vraćene staklene, plastične i metalne ambalaže.

ZA PROJEKT INTERPRETACIJSKO-EDUKACIJSKO-ISTRAŽIVAČKOG CENTRA DOLINE NERETVE 900.000 KUNA

U Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost potpisan je Ugovor o financiranju izrade projektno-tehničke dokumentacije za interpretacijsko-edukacijski-istraživački centar zaštićenih prirodnih vrijednosti doline Neretve. Zgrada stare škole u Općini Kula Norinska bit će rekonstruirana i prenamijenjena u Centar. Ovim će se sredstvima financirati i Projekt izložbenog te multimedijalnog postava.

Ugovor vrijedan čak 900 tisuća kuna potpisali su Siniša Kukić, direktor Fonda i Marijana Milas, ravnateljica Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije. Jedan je od ciljeva i razvoj agrotehničkih mjera za ekološku i održivu poljoprivredu u dolini Neretve.

U planu je postavljanje interpretacijskog muzejskog postava zaštićenih prirodnih vrijednosti, a u okruženju zgrade bit će i privremeno prihvatilište za strogo zaštićene vrste kopnenih i slatkovodnih životinja te invazivnih vrsta.

FOND NA KONFERENCIJI ČASOPISA KOMUNAL – OTPAD 2021.

Konferencija Otpad 2021. okupila je u zagrebačkom hotelu Westin više od 150 predstavnika komunalnih poduzeća, jedinica lokalne samouprave, županija, konzultanata te predstavnika raznih institucija, udruga i organizacija.

EU proizvodi više od 2,5 milijardi tona otpada godišnje, a ograničeni resursi i klimatska pitanja traže prelazak s linearnog na ugljično neutralno, okolišno održivo, netoksično i potpuno kružno gospodarstvo do 2050. godine. U Hrvatskoj je vidljiv određeni napredak, ali trebalo bi pojačati aktivnosti u području podizanja kolektivne svijesti i edukacije stanovništva, kako bismo se približili takvom modelu.

„Hrvatska ima velike i ambiciozne ciljeve u odvojenom prikupljanju otpada i odlaganju. Do 2035. godine moramo imati 65 posto odvojenog prikupljanja i 10 posto odlaganja“, rekla je Maja Feketić, načelnica Sektora za fondove Europske unije u Fondu.

Ostale teme konferencije uključivale su korištenje sredstava iz europskih fondova, nove digitalne tehnologije u gospodarenju otpadom, smanjenje otpada na odlagalištima, kao i probleme s kojima se susreću komunalci na potresom pogođenim područjima te u turističkim regijama.

NOVA ULAGANJA U POSJETITELJSKU INFRASTRUKTURU PP BOKOVO

Ugovor za sufinanciranje projekta „Smanjenje prometnih zastoja na biokovskoj cesti do vidikovca Nebeska šetnica – Skywalk Biokovo“ potpisali su ravnatelj Javne ustanove Park prirode Biokovo Slavo Jakša i direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti Siniša Kukić. Cilj je unaprijediti posjetiteljsku infrastrukturu Parka prirode Biokovo.

„Skywalk Biokovo bez sumnje je poseban doživljaj, koji se već danas može vidjeti diljem društvenih mreža kao neizostavan suvenir s ljetovanja“, rekao je direktor Fonda Siniša Kukić i dodao kako je za projekt vrijedan 2,1 milijun kuna Fond osigurao 1,7 milijuna kuna što iznosi 80 posto opravdanih troškova.

Za projekt Novi Adrijon također su osigurana bespovratna sredstva iz fondova Europske unije. Riječ je o projektu vrijednom 35 milijuna kuna, za koje je Fond osigurao više od 5 milijuna kuna.

OTVOREN CENTAR ZA POSJETITELJE „VELIKE ZVIJERI“

U Gorskom kotaru otvoren je Centar za posjetitelje „Velike zvijeri“ posvećen smeđem medvjedu, sivom vuku i euroazijskom risu. Izgrađen je na temeljima ruševne gospodarske zgrade kraj slavnog frankopanskog dvorca u Staroj Sušici, a njegov izložbeno-edukacijski postav na jedinstven način razotkriva tajanstven život najvećih europskih predatora.

Ukupna je vrijednost projekta 8,2 milijuna kuna. Europska unija i Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije za projekt su osigurali 6 milijuna, a Primorsko-goranska županija i Javna ustanova „Priroda“ koja upravlja projektom 2,2 milijuna kuna. Fond je financirao izradu projektne dokumentacije za Centar s 404.875 kuna.

Gorski kotar jedno je od rijetkih područja u Europi gdje obitavaju sve tri velike zvijeri. Izgradnjom Centra ta se prirodna baština turistički valorizira, a Gorski kotar brendira kao dom medvjeda, vuka i risa.

VAŽNOST ZAPOSŁJAVANJA OSOBA S INVALIDITETOM

Direktor Siniša Kukić i saborska zastupnica Ljubica Lukačić održali su sastanak vezan za politiku zapošljavanja osoba s invaliditetom koja se u Fondu aktivno provodi.

„Smatramo da razvojem poslovne politike u upravljanju ljudskim resursima koja doprinosi jačanju samosvijesti osoba s invaliditetom pružamo profesionalni poticaj da oni budu punopravni i suodgovorni članovi društva. Iako je primaran cilj Fonda usmjeren na zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, želimo biti društveno odgovoran poslodavac, što je posebno važno u ovim izazovnim vremenima“, rekao je direktor Kukić te dodao kako je u Fondu zaposleno 10-ak osoba s invaliditetom.

Saborska zastupnica Ljubica Lukačić izrazila je zadovoljstvo proaktivnom politikom Fonda u ovom području. Na sastanku je najavljena daljnja suradnja u poticanju društveno odgovornih aktivnosti.

ZELENA TRANZICIJA U FOKUSU GOSPODARSKE POLITIKE

Savjetovanju ekonomista održanom u Opatiji ove je godine nazočio i direktor Fonda Siniša Kukić, zajedno s timom ekonomskih stručnjaka iz Fonda za zaštitu okoliša, a na čelu s načelnicom Sektora za financije Sanjom Pokupec Lepanović.

Teme izlaganja i panela vezane su za tržište rada, digitalizaciju, zelenu ekonomiju, Nacionalni plan oporavka i otpornosti, industrije budućnosti te izazove organiziranja i financiranja u zdravstvenom sektoru Republike Hrvatske.

Uvodni govor na događanju održao je i premijer Andrej Plenković te podsjetio na Nacionalnu razvojnu strategiju do 2030. koja treba pridonijeti zelenoj tranziciji, digitalnoj transformaciji i demografskoj revitalizaciji.

Zelenoj tranziciji doprinijet će i planirani programi Fonda, za koje je u idućem trogodišnjem razdoblju planirano čak 6 milijardi kuna.

FOND PODRŽAO SMJERNICE ZA ANTIKORUPCIJSKO POSLOVANJE

Na konferenciji „Criminal Compliance – ISO 37001“ predstavljene su Hrvatske smjernice za Compliance, koje je podržao i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Cilj je implementirati navedene smjernice u sve poslovne subjekte u privatnom i javnom sektoru u svrhu jačanja pravne sigurnosti, uvođenja visokih antikoruptionskih standarda i stvaranja pozitivne poslovne klime.

Potpisivanjem smjernica za Compliance, direktor Fonda Siniša Kukić preuzeo je ulogu ambasadora Compliancea u Republici Hrvatskoj. Smjernice su potpisali predsjednik Instituta ICCrA Davor Iljčić te u ime direktora Fonda Ljiljana Bukovec, savjetnica direktora.

Podršku smjernicama dali su Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Američka gospodarska komora, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine te niz privatnih i javnih tvrtki.

VELIKOJ GORICI ODOBRENA SREDSTVA ZA NABAVU KOMPAKTORA

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost odobrio je komunalnom poduzeću VG Čistoća nabavu stroja za usitnjavanje glomaznog otpada, a odluku o njegovom sufinanciranju direktoru VG Čistoće Ivanu Raku i gradonačelniku Krešimiru Ačkaru uručio je direktor Fonda Siniša Kukić, prilikom službenog sastanka. Na sastanku su sudjelovali i načelnici sektora Aleksandra Čilić, Maja Rajčić i Zvonimir Majić te voditeljica Posredničkog tijela razine 2 Helena Iveković.

Gradonačelnik Ačkar istaknuo je kako se mnogi projekti u Velikoj Gorici ne bi uspjeli realizirati bez subvencija Fonda te kako su to projekti koji podižu razinu komunalne usluge, ali i doprinose boljoj kvaliteti života građana.

Stroj koji će se koristiti na odlagalištu Mraclinska Dubrava ukupno je vrijedan 3,6 milijuna kuna, a Fond ga sufinancira s 40 posto, odnosno 1,5 milijuna kuna.

BOŽIĆNIM HUMANITARNIM AKCIJAMA FONDOVCI RAZVESELILI DJECU

Djelatnici Fonda i ove su godine iskazali svoju humanost te organizirali dvije božićne humanitarne akcije. Svojim donacijama ispunili su božićne želje djece iz udomiteljskih obitelji te darivali mlade u dobi od 17 do 19 godina koji žive u stambenim zajednicama u sklopu Doma za nezbrinutu djecu Vladimir Nazor. U humanitarnoj akciji pod nazivom Spoimo hrvatska srca koju organizira Zaklada „Hrvatska za djecu“ prema dječjim željama skupili su poklone koji su mališane dočekali ispod njihovih borova. Vođeni željama mladih štićenika doma Vladimir Nazor nabavili su i ulaznice za kazališne i kino predstave te ih darivali poklon bonovima.

I do sada je Fond pokazivao veliki senzibilitet prema djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi koja žive u teškim životnim okolnostima, zanemarena su ili diskriminirana te su im na bilo koji način ugrožena temeljna dječja prava.

Ambiciozni planovi Fonda u 2022. godini

Kako bi ispunili ciljeve postavljene europskim Zelenim planom, potrebna su velika ulaganja pa će Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost sredstva koja prikupi od naknada koje plaćaju „onečišćivači okoliša“ te one od prodaje emisijskih jedinica stakleničkih plinova i dalje ulagati u konkretne programe i projekte koji su u skladu sa zelenim politikama i načelima održivosti.

U suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja Fond planski radi na osiguravanju potrebne komunalne infrastrukture koja će građanima, ali i tvrtkama omogućiti da zbrinjavaju otpad u skladu s principima kružnog gospodarstva. Gradovima i općinama isporučeno je 1,2 milijuna komada raznih spremnika, koje će lokalna komunalna društva raspodijeliti po kućanstvima. Stoga se u 2022. godini očekuje daljnji rast stope odvojenog prikupljanja komunalnog otpada.

Neke hrvatske tvrtke već su tržišni lideri u ovom području, a novim ulaganjima u narednom razdoblju Fond želi stvoriti

poticajno okruženje kako bi se povećali postojeći, ali i izgradili novi reciklažni pogoni, posebno za one vrste otpada koje se trenutno u nedovoljnoj mjeri iskorištavaju.

Ostvarujući propisane europske ciljeve u uporabi ambalažnog otpada prikupljenog putem sustava povratne naknade i reciklaži električnog i elektroničnog otpada, guma i otpadnih automobila, Hrvatska je među boljima u Europi. Novi Zakon o gospodarenju otpadom donosi neke novine u ovom području pa će u skladu s tim Fond raditi na automatizaciji i informatizaciji sustava obračuna naknada.

Reciklažno dvorište Cernik

Daljnje unapređivanje sustava gospodarenja otpadom

Cilj je Europske komisije do 2050. godine postići ugljičnu neutralnost, a važan je segment toga Akcijski plan za kružno gospodarstvo, jedna od glavnih sastavnica Zelenog plana. Nova pravila i od industrije i od potrošača traže promjenu koja mora biti održiva i „zeleni“.

A nova moderna tehnologija u zbrinjavanju otpadom počela se koristiti u Šibeniku gdje je s probnim radom započeo Centar za gospodarenje otpadom Bikarac. Krajem ove godine isto bi se trebalo dogoditi i u Biljanima Donjim, čime će se zaokružiti sustav gospodarenja komunalnim otpadom u Šibenskoj-kninskoj i Zadarskoj županiji. Također bi u 2022. godini trebali biti izabrani izvođači radova za izgradnju još triju centaraz a gospodarenje otpadom u Piškornici Babinoj Gori i Lučinom Razdolju.

Pred Fondom je i početak realizacije dugo očekivane sanacije opasnog otpada koji se nalazi u jami Sovjak blizu Rijeke. Potpisan je ugovor s izvođačem radova, a ukupna investicija iznosi oko 50 milijuna eura.

Veliki interes u narednom razdoblju očekuje se i za projekte prilagodbe i ublažavanja klimatskih promjena pa će stoga Fond pomoći jedinicama lokalne samouprave sufinancirati izradu ciljanih klimatskih akcijskih planova.

Uz to, Fond će nastaviti ulagati u zaštitu biološke raznolikosti, kao i u projekte održivog upravljanja koji se realiziraju u nacionalnim parkovima, parkovima prirode i drugim zaštićenim područjima.

Veliki dio lanjskog budžeta bio je rezerviran za sufinanciranje mjera energetske obnove obiteljskih kuća i ugradnju sustava za korištenje obnovljivih izvora energije. Cilj je smanjiti količinu potrebne energije za zagrijavanje i hlađenje prostora, povećati korištenje obnovljivih izvora energije te u konačnici građanima osigurati bolju kvalitetu života u njihovim domovima. Uz to taj program generira i dodatne pogodnosti za gospodarstvo jer se na njega naslanja i naš građevinski sektor.

Sinergija javnog i privatnog sektora važna za energetske tranziciju

U Hrvatskoj još uvijek ima kućanstava koja nisu priključena na elektroenergetsku mrežu. Pilot-projekt ugradnje fotonaponskih sustava koji je započeo u Sisačko-moslavačkoj i Požeško-slavonskoj županiji Fond planira proširiti i na druge dijelove Hrvatske, kako bi svi građani imali električnu energiju u svojim domovima.

Postavljanje solarnih panela

Poticać će se i transformacija prometnog sektora kroz subvencije za kupnju energetski učinkovitijih vozila, izgradnju potrebne infrastrukture te neizostavna „smart city“ rješenja.

Velika očekivanja u sljedećem operativnom programu Fond ima i od fondova EU. Kao Posredničko tijelo razine dva Fond je pokazao da ima znanja i kapaciteta nositi se sa složenim europskim procedurama te je svojim profesionalnim pristupom mnogim korisnicima pomogao u uspješnoj realizaciji projekata čija ukupna vrijednost prelazi 12,6 milijardi kuna. Nedavno su ministar gospodarstva i održivog razvoja Tomislav Čorić i direktor Fonda Siniša Kukić potpisali 75 novih ugovora za projekte energetske učinkovitosti u industriji koji se po prvi put sufinanciraju iz sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost.

Budućnost će u kontekstu postizanja ciljeva klimatske neutralnosti zahtijevati velike društvene promjene i upravo zbog toga važna je sinergija javnog i privatnog sektora. Naglasak će biti na ulaganjima u otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo te na održivoj energetske tranziciji pa tvrtke mogu od Fonda očekivati sredstva koja će im pomoći na putu transformacije prema niskougljičnom gospodarstvu.

COP26

Puls je slab, ali granica od 1,5°C živi

Piše: Jasmina Trstenjak

Sveobuhvatni narativ koji proizlazi iz nedavno održane klimatske konferencije COP26 vrlo je kompliciran. Dogovor koji se pojavio - Glasgowski klimatski pakt koji je potpisalo gotovo 200 zemalja - nije slavljen niti je univerzalno osuđen. Neće spasiti svijet, ali je važan korak. Ili riječima britanskog političara Aloka Sharme, predsjednika ovogodišnjeg COP-a, puls je slab, ali granica od 1,5 °C živi. Možda su ovi posljednji redci najbolji komentar na

rezultate UN-ovog klimatskog summita COP26 koji se održao u Glasgowu (31. listopada - 12. studenog), s najvećim očekivanjima ikada. Prošle su dvije godine od prethodne konferencije koja se održala 2019. godine u Madridu. U međuvremenu nas je pogodila pandemija uzrokovana koronavirusom i klimatski pregovori su usporili. COP26 su stoga prozvali „posljednjom šansom“, „trenutkom istine“ i „posljednjom nadom“.

„Vrijeme je da kažemo dosta. Prirodu tretiramo kao zahod. Sami kopamo vlastite grobove“, dramatično je upozorio glavni tajnik UN-a Antonio Guterres. Američki predsjednik Joe Biden izjavio je da će ovo desetljeće odrediti budućnost klime na Zemlji: „Glasgow mora biti početak desetljeća akcije i inovacija kojima ćemo sačuvati našu budućnost“. Velikom broju političara, nevladinih udruga, predstavnicima raznih industrija, mladima, znanstvenicima i mnogim drugim zainteresiranim stranama cilj je bio poslati poruku cijelom čovječanstvu o važnosti i izazovima te vruće teme današnjice - klimatskih promjena. Dvotjedni sastanak doveo je rekordan broj svjetskih čelnika, delegata i prosvjednika u škotski grad kako bi se izborili s eskalirajućom klimatskom krizom redefiniranjem globalnih ciljeva. Predsjedništvo COP-a, Velika Britanija, postavilo si je ambiciozan zadatak - održavanje 1,5 stupnjeva Celzijevih na životu, pozivajući se na cilj Pariškog sporazuma. Nakon maratonskih pregovora, usvojen je Glasgowski klimatski pakt.

Velika obećanja - zbogom ugljenu

Iako su se zemlje složile da će, među ostalim, preispitati svoje obveze do kraja 2022. za ostanak ispod 1,5°C, što je bio ujedno i središnji cilj COP26, održavanje te mete na životu ostaje teška bitka. To će, naime, zahtijevati od zemalja nove ambiciozne klimatske programe u sljedećoj godini, a s obzirom na političku podršku koja je potrebna u onim zemljama koje

dosad nisu bile sklone dramatičnim potezima, teško je zamisliti da države s visokim emisijama poduzimaju sve potrebne korake da pomognu u dostizanju 1,5 °C, čak iako je to tehnički izvedivo. Među ostalim ključnim inicijativama na COP26 bilo je povećanje financijskih sredstava za zemlje u razvoju s ciljem borbe protiv klimatskih promjena, dovršetak Pariškog pravilnika, smanjenje potrošnje ugljena, pokretanje globalne obveze smanjenja emisija metana i zaustavljanje sječe šuma. Čule su se mnoge najave - od financijskih institucija koje obećavaju da će mobilizirati 100 milijardi dolara za financiranje energetske tranzicije do grupe proizvođača automobila koji preuzimaju nove obveze oko električnih vozila. Čula su se i mnoga obećanja. Indija je bila pozitivno iznenađenje - do kraja ovog desetljeća planira generirati polovicu svojih energetskih potreba iz obnovljivih izvora te do 2070. godine postati klimatski neutralna. Iako su to dva desetljeća nakon europskog roka, obećanje je i više od očekivanog s obzirom na to da dolazi od zemlje u kojoj se ugljen koristi za proizvodnju gotovo 70 posto električne energije. Indijska predanost je značajna, budući da je četvrti najveći emiter ugljika u svijetu. Ugljen se spaljuje za proizvodnju oko 37 posto svjetske električne energije i dominira u proizvodnji električne energije u zemljama poput Južne Afrike, Poljske i Indije. Kina je također najavila da će, pored cilja postizanja klimatske neutralnosti do 2060., započeti s napuštanjem ugljena u razdoblju od 2026. do 2030.

Hrvatska će do 2030. smanjiti emisije CO2 za 45 posto, a ugljen će napustiti 2033.

Hrvatski premijer Andrej Plenković najavio je u svom govoru na klimatskom summitu COP26 u Glasgowu prestanak proizvodnje električne energije iz ugljena najkasnije 2033. godine, sudjelovanje Hrvatske u zajedničkom europskom cilju (smanjenje emisija do 2030. godine za 55 posto) sa svojih 45 posto te povećanje udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji na više od dvije trećine. „Hrvatska namjerava kompenzirati utjecaj turista na emisije ugljikovog dioksida tako što će do 2030. godine zasaditi više od milijun novih stabala godišnje. Kao zemlja tisuću otoka, Hrvatska namjerava pridonijeti globalnom cilju zaštite oceana tako što će pod zaštitu staviti 30 posto mora pod nacionalnom jurisdikcijom“, rekao je premijer na konferenciji COP26. Stručnu hrvatsku delegaciju činili su Dunja Mazzocco Drvar, Višnja Grgasović i Tatjana Obučina (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja) dr. sc. Ivan Güttler (Državni hidrometeorološki zavod) te Marija Pujo Tadić (Međunarodni institut za klimatske aktivnosti). Kako su izvijestili iz Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, naša je delegacija sudjelovala u nizu tehničkih sastanaka na kojima su se dogovarali načini izvještavanja o emisijama i napretku u dostizanju ciljeva, uključivanju rezultata znanstvenih istraživanja u procese UNFCCC-a, mehanizmima za trgovanje emisijama između država, financijskim procesima i iznosima te načinima pomoći državama u razvoju da ojačaju sustav zaštite od ekstremnih vremenskih događaja.

„F-riječ“ – slon u sobi tijekom globalnih klimatskih pregovora

Fosilna goriva glavni su pokretač klimatskih promjena, a na početku konferencije COP26 aktivisti su ih opisali kao „F-riječ“ – slona u sobi tijekom globalnih klimatskih pregovora. Ali tijekom konferencije o tom se slonu konačno govorilo. Glasgowski klimatski pakt prvi je klimatski sporazum UN-a koji eksplicitno spominje potrebu napuštanja ugljena i ukidanja subvencija za fosilna goriva (trenutno termoelektrane proizvode više od trećinu električne energije na svijetu i mnoge zemlje u razvoju oslanjaju se na ugljen). No, suočeni s lobiranjem iz vodećih zemalja koje proizvode fosilna goriva, tijekom pregovora tekst u sporazumu je razvodnjen. Indija je odbila klauzulu koja poziva na „postupno ukidanje“ energije na ugljen pa je tekst promijenjen na „postupno smanjivanje“. Obećanje o ukidanju ugljena nisu podržali ni Australija, SAD i Kina koja planira još i graditi nove termoelektrane. Unatoč tom velikom neslaganju, činjenica da je postignut ikakav dogovor veliki je uspjeh jer su se prvi put u 26-godišnjoj povijesti konferencije zemlje sudionice složile smanjiti fosilna goriva – glavni izvor energije za veliku većinu zemalja, a koja su odgovorna za globalno zagrijavanje.

Mnoge od 200 zemalja sudionica preuzele su brojne specifične obveze. Primjerice, više od 140 zemalja obećalo je smanjiti svoje emisije ugljika na neto nulu, a gotovo 100 zemalja pridružilo se inicijativi za smanjenje emisije metana koju su u rujnu pokrenuli EU i SAD. Te zemlje predstavljaju 70 posto svjetskog gospodarstva. Pritom su izostale zemlje poput Indije, Kine i Rusije, koje su među pet najvećih zagađivača atmosfere metanom. Oko 60 posto svjetskih emisija metana potječe iz izvora kao što su poljoprivreda, odlagališta otpada i postrojenja za otpadne vode te iz proizvodnje fosilnih goriva. Metan je snažan staklenički plin s potencijalom globalnog zagrijavanja više od 80 puta snažnijim od CO₂ u razdoblju od 20 godina i najveći čimbenik klimatskih promjena izuzme li se ugljikov dioksid. Zato je važno, kako se moglo čuti, brzo smanjenje emisija metana u ovom desetljeću kao jedne od najučinkovitijih klimatskih mjera. Postignut je i dogovor o pravilima trgovanja emisijama ugljika te je otvoren put ulaganjima bilijuna dolara u zaštitu šuma, postrojenja za proizvodnju obnovljive energije i druge projekte za borbu protiv klimatskih promjena. Zemlje s velikim područjima pod šumama zalagale su se za dogovor o tržištima ugljika u nadi da će se tako legitimizirati i brzorastuća globalna tržišta kvota za emisije stakleničkih plinova. Dodatno, SAD i više od 20 drugih zemalja pristale su prestati financirati većinu novih projekata nafte i plina.

U TE Plomin već su se počele koristiti tehnologije obnovljivih izvora energije

Prestanak korištenja ugljena 2033., a možda i ranije, kako je u Glasgowu najavio premijer Andrej Plenković, komentirao je i HEP. Tom su prilikom poručili da će se ugljen kao energent prestati koristiti za proizvodnju električne energije na lokaciji Termoelektrane Plomin u skladu s odlukom vlasnika HEP-a Republike Hrvatske, a na temelju smjernica energetske-klimatske politike EU. Istaknuli su da provode analize mogućnosti zamjene ugljena na lokaciji TE Plomin alternativnim gorivima te da su se u TE Plomin već počele koristiti tehnologije obnovljivih izvora energije. Ove je godine, naime, u rad puštena najveća sunčana elektrana instalirana na objektima u njihovom vlasništvu - SE Plomin, snage 370 kW i s ukupno 1.353 fotonaponskih panela, koja se nalazi na proizvodnim objektima TE Plomin. Prema obnovljivom scenariju razvoja HEP do 2030. godine planira izgraditi elektrane ukupne snage 1500 MW, čime će doprinijeti dostatnosti vlastite proizvodnje i sigurnosti opskrbe i nakon što TE Plomin prestane koristiti ugljen.

„Hrvatska namjerava kompenzirati utjecaj turista na emisije ugljikovog dioksida tako što će do 2030. godine zasaditi više od milijun novih stabala godišnje. Kao zemlja tisuću otoka, Hrvatska namjerava pridonijeti globalnom cilju zaštite oceana tako što će pod zaštitu staviti 30 posto mora pod nacionalnom jurisdikcijom“, rekao je premijer Plenković na konferenciji COP26.

izvor: Vlada Republike Hrvatske

Pakt među suparnicima

Velikih riječi bilo je puno, a s obećanjima i najavama tek treba krenuti u provedbu. Rupa na tom putu ostaje puno. Privatni sektor preuzeo je velike obveze kako bi olakšao energetske tranzicije i smanjio štetne emisije. No, hoće li ih slijediti? Čelnici više od 100 nacija, zajedno s Brazilom, Kinom, Rusijom i SAD-om, obećali su da će završiti krčenje šuma do 2030. Može li im se vjerovati? SAD i Kina rekle su da će surađivati na klimatskim pitanjima. Pakt između suparnika, dva najveća zagađivača na svijetu, šokirao je delegate na summitu. Što će to u praksi zapravo značiti? Ovakav bi se popis mogao nastaviti unedogled. Konferencija je pomaknula svijet prema naprijed nizom kompromisa. To što su se zemlje poput Kine, Indije, Nigerije i Brazila u velikoj mjeri složile s provedbom politika koje bi ublažile klimatske promjene, bio je doista ogroman korak. Desetljećima te zemlje inzistiraju na tome da im je potrebno više vremena da postignu nulte ciljeve. Njihov argument glasio je ovako: „Upravo je industrijalizacija zapadnoeuropskih i američkih gospodarstava, koja je trajala stoljećima, odgovorna za trenutne klimatske uvjete. Te su zemlje razvijale svoja gospodarstva neselektivno trošeći resurse. Kao rezultat toga, trebale bi učiniti više na ublažavanju klimatskih promjena, uključujući financiranje niskougljične tranzicije siromašnijih zemalja“. Taj je argument opravdan opravdan i razvijene zemlje su ga prepoznale. Zbog toga je postojao načelni dogovor da bi trebalo biti nekih plaćanja, ali ne i posebne obveze. Unatoč tome, Glasgowski pakt signalizira kako konačno postoji konsenzus među nacijama da su klimatske promjene egzistencijalna prijetnja za čovječanstvo, a okrivljavanje jednog ili drugog neće pomoći u rješavanju problema ili poboljšanju klime.

Jedna stvar po kojoj se COP razlikuju od mnogih drugih međunarodnih klimatskih angažmana sličnog profila jest prisutnost i važna uloga malih zemalja koje mogu oblikovati razgovor koristeći moralni autoritet stečen time što su neka od najosjetljivijih mjesta na klimatske promjene. To se dogodilo i na COP26, gdje su ranjive zemlje nametnule raspravu o potrebi da bogate zemlje osiguraju veće financiranje zemljama u razvoju kako bi se prilagodile učincima klimatskih promjena. Bogate nacije, koje su kroz povijest najviše ispuštale stakleničke plinove u atmosferu, uspješno su se borile protiv fonda za pomoć siromašnim nacijama. Siromašne zemlje ostale su frustrirane jer smatraju da nisu riješeni problemi i da financijska sredstva predviđena za pomoć u energetske tranzicije siromašnih država neće biti dovoljna. Premda bi, prema obećanjima, do 2050. financijska pomoć određenim siromašnim državama trebala biti jednaka petini njihova BDP-a, bogate nacije nisu uspjele dogovoriti bilo kakav mehanizam za financiranje gubitaka i štete.

Je li klimatski sporazum odraz uspješnih pregovora?

Što slijedi? Jasno je da frustracija zbog nejednakosti neće nestati, kao ni potražnja siromašnijih zemalja za povećanom financijskom potporom. Način na koji se ta dinamika odvija oblikovat će ostatak 21. stoljeća diljem svijeta za vlade, poslovne lidere i obične ljude. Klimatski pakt sasvim sigurno ostavlja prostora za daljnje napore na postizanju cilja od 1,5 °C. Moramo „samo“ shvatiti na koji način svijet može pokrenuti svoje klimatske akcije brže od samo postupnog napretka kako bi postigao stvarnu promjenu. Je li klimatski sporazum odraz uspješnih pregovora? Mnogi su ocijenili da razgovori nisu otišli dovoljno daleko. Završetkom klimatske konferencije internet je bio preplavljen izjavama u kojima se COP26 ocjenjuje i neuspješnim i umjereno uspješnim. Istina je, ne iznenađuje, negdje između. U prirodi je tih događaja da neprestano jure za izazovom vremenskog prozora koji se zatvara. Stoga, kako god gledali, još smo na početku dugog, vjerojatno i vrlo kvrgavog i teškog puta.

Klima je prešla iz nišnog pitanja u ono koje razmatraju najviši dužnosnici u vladi

Klimatske promjene prodrle su u područja politike u kojima se tradicionalno ne očekuju, što je došlo do izražaja na terenu na konferenciji COP26. Više od 100 šefova vlada koji su došli iz cijelog svijeta dobili su najviše medijskih naslova, no visoki dužnosnici čije se pozicije dominantno ne bave brigom o klimi možda su bili najvažniji dodatak razgovorima u Glasgowu. Prema popisu koji je objavio UN, Argentina je poslala svoje ministre poljoprivrede, gospodarstva i razvoja, Italija je poslala ministra obrazovanja zajedno s ministricom financija i ministrom za ekološku tranziciju. Administracija američkog predsjednika Joea Bidena dovela je više od 10 članova kabineta i visokih dužnosnika, uključujući ministricu financija Janet Yellen i državnog tajnika Antonyja Blinkena. Klima je prešla iz relativno nišnog pitanja u ono koje razmatraju najviši dužnosnici u vladi. To je važno jer će, u konačnici, za rješavanje klimatskih promjena biti nužno sudjelovanje svih dionika javnog, državnog i privatnog sektora te donošenje zahtjevnih i skupih političkih odluka.

Komentar dr.sc. Tomislava Ćorića,
ministra gospodarstva i održivog razvoja

Postizanje klimatske neutralnosti ovisi o svima nama

Postizanje klimatske neutralnosti uvelike ovisi o spremnosti svakog od nas da uljuljanost u potrošačko društvo zamijenimo svjesnošću i odgovornošću za svijet u kojem živimo.

Nedavno je za Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja agencija IPSOS provela istraživanje prema kojem čak 79 posto hrvatskih građana smatra kako su klimatske promjene uvjetovane čovjekovim djelovanjem.

Još je značajniji podatak kako 93 posto njih misli da svatko od nas vlastitim djelovanjem može utjecati na klimatske promjene i smanjiti štetan utjecaj na planet.

Zato je izrazito bitno educirati i širiti svijest o tome kako su oko nas dostupna rješenja kojima možemo mijenjati situaciju, kao i politike koje se u tom cilju provode. Uspjeti možemo, no samo ako ćemo se prilagoditi – na pojedinačnoj, organizacijskoj, državnoj, ali i globalnoj razini.

Nove ideje za svladavanje izazova koji nas očekuju itekako su nužne. Najveća od njih zasigurno je ona oko koje je postignut konsenzus na razini Europske unije, a to je klimatska neutralnost do 2050. godine. Ono što je čini izazovnom jest činjenica da zahtijeva korjenite promjene u dosadašnjem načinu života i rada. Zahtijeva korak ka društvu koje nije toliko usmjereno na potrošnju i koje će s iznimnom pažnjom upravljati resursima prirode i okoliša. Takvo društvo mora biti svjesno vlastite uloge u kreiranju naše sadašnjosti i budućnosti.

Vlade država Europske unije u tome imaju posebnu odgovornost, što su pokazale pripremajući novi paket klimatsko-energetskih zakona i mjera.

Želi li slobodu oblikovanja svoje budućnosti, umjesto pasivne prilagodbe i reakcije na transformaciju svijeta u kojem živimo, Europa treba djelovati ujedinjeno, odlučno i proaktivno. Pritom, osim okolišnih ideja i ciljeva, u vidu treba imati i jačanje konkurentnosti i pravednosti te stvaranje radnih mjesta budućnosti, uz učinkovito rješavanje troškova i učinaka tranzicije. Naime, trošak nedjelovanja i dalje je daleko viši od troška ispunjavanja klimatskih ciljeva, a pogubne posljedice nečinjenja daleko su ozbiljnije od same financijske dimenzije koja se vidi u kratkom roku.

Svjesni ovih izazova, stručnjaci su pripremili paket zakonodavnih prijedloga „Spremni za 55“ koji bi trebali osigurati da se do 2030. godine neto emisija stakleničkih plinova smanji za najmanje 55 posto u odnosu na razinu iz 1990. godine.

Plan je ambiciozan i u konačnici bi do kraja desetljeća trebao transformirati cjelokupno europsko gospodarstvo i društvo, a proces zahtijeva da u njemu sudjeluju svi – od vlada i institucija, preko industrije, financijskog sektora, znanosti, sektora rada, pa sve do samih građana. Ideje koje su u ovim zakonodavnim prijedlozima sadržane konkretiziraju sastavnice koncepta održivog razvoja, a njihov je najveći uspjeh što se klimatski ciljevi bez odgađanja integriraju u sve politike, potičući konstantnu komunikaciju između zakonodavnih tijela, stručnjaka, poslovnog sektora i građana.

Hrvatska se, kao članica Europske unije, priključila zajedničkim nastojanjima u postizanju tih ciljeva. Naši nacionalni scenariji za postizanje smanjenja emisija stakleničkih plinova predstavljeni su u Strategiji niskougličinog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu, a s novim zakonodavstvom oni će biti čak i ambiciozniji. Uz odgovarajući zakonodavni okvir, Strategijom se planira razvoj Hrvatske usmjeriti ka značajnom smanjenju emisija stakleničkih plinova, a prioritetne mjere kojima se to namjerava postići bit će raspisane u petogodišnjem operativnom Akcijskom planu, čija je izrada u tijeku. Mjere će u obzir uzeti ciljeve Strategije, ali i one definirane Integriranim nacionalnim

energetskim i klimatskim planom Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. do 2030. godine.

Ostvarivanje planiranih učinaka podrazumijeva značajna ulaganja u projekte zelene tranzicije, zbog čega je novi financijski ciklus Europske unije predvidio izdašna sredstva upravo za takve aktivnosti. Štoviše, nacionalni planovi oporavka i otpornosti barem 37 posto sredstava trebaju usmjeriti na projekte za zelenu tranziciju. Takvu obvezu treba prepoznati kao priliku za iskorištavanje potencijala za inovacije, ali i otvaranje novih radnih mjesta u industriji. Prilika je to i za transformaciju gospodarstva u cjelini, koje neće ovisiti o sezonalnosti, već će na pravi način koristiti znanja i vještine hrvatskih stručnjaka. Hrvatskim Nacionalnim planom oporavka i otpornosti stoga se 54 posto sredstava, odnosno više od 26 milijardi kuna, planira uložiti u gospodarstvo. Prilikom planiranja mjera unutar Plana naglasak je stavljen upravo na otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo te na energetske tranzicije za održivo gospodarstvo.

Poseban dio posvećen je elektrifikaciji prometa i daljnjem razvoju tehnologija u području vodika. Od takvih se aktivnosti očekuje najveći napredak, odnosno rezultati koji bi mogli biti ključni za proces dekarbonizacije, s obzirom na to da trenutno cijena tih tehnologija još uvijek nije dovoljno održiva za njihovu širu primjenu. Osim istraživanja vodika, u planu je pokretanje dodatnih pilot-projekata poput razvoja i komercijalizacije procesa hvatanja i skladištenja CO₂, te gradnje biorafinerije koja će uključivati i skladištenje CO₂ i omogućiti proizvodnju bioetanolu s negativnim CO₂ otiskom.

Nastavlja se i s daljnjim poticanjem korištenja obnovljivih izvora energije, ali i transformacijom energetskog tržišta koje bi se trebalo prilagoditi, povezati i digitalizirati, kako bi potrošači mogli dobiti odgovarajuću ulogu u sustavu.

Međutim, energetski sektor nije jedini o kojem ovisi postizanje klimatske neutralnosti. Naše svakodnevne navike imaju ključan utjecaj na gospodarstvo u cjelini. Potrošačko društvo izraslo je na konstantnom rastu potrebe s jedne strane i masovne proizvodnje

s druge strane, zbog čega se u posljednjih 50 godina eksploatacija prirodnih resursa utrošila. Njihovo iskorištavanje i prerada u materijale, goriva i hranu uzrokuje polovinu ukupnih emisija stakleničkih plinova te više od 90 gubitaka bioraznolikosti. Dodatni problem predstavljaju i već upotrijebljeni i iskorišteni proizvodi koji u velikoj mjeri završavaju kao otpad, stvarajući značajno opterećenje okolišu i gospodarstvu. Postizanje klimatske neutralnosti zbog toga uvelike ovisi o spremnosti svakog od nas da uljuljanost u potrošačko društvo zamijenimo svjesnošću i odgovornošću za svijet u kojem živimo.

Nove postavke društva trebale bi počivati na principima kružnog gospodarstva i na pravi način poticati održive modele poslovanja. Njima bi se trebala smanjivati količina otpada, poticati ekološki dizajn i ambalaža, ponovna uporaba te recikliranje sirovina, ali i jasnije definirati odgovornost proizvođača. Dodatno, kako bi se iskoristio čak i odloženi otpad, potrebno je ojačati tržište sekundarnih sirovina i nusproizvoda, pogotovo onih s obveznim sadržajem recikliranih materijala.

Sve je ove ciljeve Europska unija predvidjela Europskim zelenim planom i Akcijskim planom za kružno gospodarstvo koji objedinjuju mjere u području klime i okoliša, a Hrvatska ih je ugradila u svoj novi Zakon o gospodarenju otpadom. Zakon je na snagu stupio 31. srpnja prošle godine, a prioritet mu je osigurati smanjenje količine otpada na odlagalištima te potaknuti ponovnu uporabu materijala prije recikliranja. Njegova provedba usko je vezana i sa zakonodavnim prijedlozima inicijative politike za održive proizvode i novih regulatornih okvira za baterije, otpadna vozila, smanjenje prekomjernog ambalažnog otpada i ostalo.

Polazna ideja o klimatskoj neutralnosti i zaštiti okoliša razvila se tako u niz izmjena zakonodavnih okvira, no uspjeh će samo ako svi prihvatimo promjene koje ona nosi u praksi.

Odgovornost je, dakle, na društvu u cjelini, no prije svega polazi upravo od nas kojima je briga o prirodi, okolišu i održivom načinu života, svakodnevni posao i poziv.

CGO Biljane Donje

Održana edukacija za direktore komunalnih tvrtki u Centru za gospodarenje otpadom Biljane Donje

U Centru za gospodarenje otpadom Biljane Donje održana je trodnevna edukacija koja je okupila 40-ak predstavnika jedinica lokalne samouprave, odnosno direktora komunalnih poduzeća koja djeluju na području obuhvata Centra Biljane Donje. Predavačice su bile profesorica Aleksandra Anić Vučinić s Geotehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i profesorica Sanja Kalambura s Veleučilišta Velika Gorica, a organizatorica edukacije je Ljiljana Jurjević, voditeljica Odjela za odnose s javnošću i edukaciju u tvrtki Eko d.o.o. za gospodarenje otpadom Zadarske županije.

Anić Vučinić osvrnula se na ispunjavanje ciljeva u kontekstu kružnog gospodarstva, izazova u trenutnom stanju gospodarenja otpadom na području CGO-a Biljane Donje, tranziciju davatelja javne usluge zbog ispunjenja ciljeva u odvojenom prikupljanju otpada te na ulogu CGO-a Biljane Donje u cjelovitom sustavu gospodarenja otpadom. U sklopu edukacije obrađene su metodologije informiranja i edukacije građana s ciljem podizanja razine odvojenog prikupljanja i kvalitete usluge.

„Često zbog nedostatka informacija građani nisu svjesni koliko je bitno pravilno gospodarenje otpadom i kako svaki pojedinac malim promjenama uvelike pridonosi dobrobiti cijele zajednice. Stavovi i raspoloženje oko otpada trebaju biti glavno sredstvo usmjeravanja i oblikovanja budućih edukacija lokalne samouprave te se u tom kontekstu trebaju vezati za važnost i rad Centra“, istaknula je Kalambura.

Projekt izgradnje Centra za gospodarenje otpadom najveći je infrastrukturni projekt na području Zadarske županije te predstavlja visokokvalitetnu i najsigurniju alternativu postojećim odlagalištima. Predviđena je mehaničko-biološka obrada miješanog komunalnog otpada po najvišim europskim standardima te obrada građevinskog otpada. Projekt je vrijedan 486 milijuna kuna (bez PDV-a), od čega 76 posto sufinancira EU iz Kohezijskog fonda, 14 posto Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, dok preostalih 10 posto vrijednosti projekta sufinanciraju suvlasnici tvrtke Eko, odnosno gradovi Zadar, Benkovac i Zadarska županija.

U Centru će se prikupljati otpad na području Zadarske županije i dijelu Ličko-senjske županije uključujući komunalni, neopasni proizvodni i građevni otpad. Manje količine opasnog otpada, izdvojene iz komunalnog otpada, u Centar će se privremeno skladištiti i redovno predavati na daljnje postupanje ovlaštenoj i specijaliziranoj tvrtki za prikupljanje i obradu pojedine vrste opasnog otpada. Ukupni je kapacitet oko 88.000 tona godišnje.

U sklopu projekta izgrađene su i tri pretovarne stanice u Biogradu, Gračacu i na Pagu, a u tijeku je Otvoreni postupak javne nabave velike vrijednosti za nabavu opreme za Centar Biljane Donje i pretovarne stanice procijenjene vrijednosti 47.858.492 kuna (bez PDV-a).

Ciljevi i očekivani rezultati ovog projekta vezani su za uspostavljanje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Zadarskoj i južnom dijelu Ličko-senjske županije, smanjenje štetnih utjecaja na okoliš te uspostavu samoodrživog financiranja sustava gospodarenja komunalnim otpadom. Planirani je rok izgradnje Centra prosinac 2022. godine, a početkom rada Centra zatvaraju se sva odlagališta otpada na području Zadarske županije i južnog dijela Ličko-senjske županije.

Ljiljana Jurjević posebno je ponosna na edukativno-informativne radionice pod nazivom „Edukacija o korisnosti otpadom“, koje tvrtka Eko provodi u dječjim vrtićima i osnovnim školama na području Zadarske županije.

Učenici kroz zgode i nezgode gospodina Otpadića, maskote napravljene od recikliranih materijala, uče čemu služe smeđi, žuti, plavi i zeleni spremnik te u koji odložiti koru od banane, novine, staklo i plastiku. Iz tiska je nedavno izašla i slikovnica „Avanture gospodina Otpadića“ te je već podijeljena nekim vrtićima.

Predstavljanje priručnika „Smanji otpad od hrane, kuhaj za svoje goste“

Problem bacanja hrane i stvaranje biootpada muči razvijeni dio svijeta, stvarajući nepravdu, ali i ekološki problem. Prema izvješću koje su objavili Ujedinjeni narodi, u svijetu se godišnje baci blizu milijardu tona hrane, odnosno gotovo 20 posto dostupnih namirnica. Otpad od hrane veliki je izazov današnjice te problem s kojim se ozbiljno ukoštac mora uloviti i Hrvatska.

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvom turizma i sporta te Geotehničkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu pokrenuo je pilot-projekt „Smanji otpad od hrane, kuhaj za svoje goste“. Naime, obveza je Hrvatske da do 2022. godine odvojeno sakuplja 40 posto mase proizvedenog biootpada, a to uključuje i otpad od hrane. Projekt se već pola godine provodi u dvama hotelima – u hotelu Osijek i hotelu Park Plaza Histria u Puli s ciljem uvođenja radnih metoda u hotelskim kuhinjama zahvaljujući kojima bi se smanjio otpad od hrane.

Tijekom prosinca u hotelu Osijek predstavljen je priručnik namijenjen hotelskom osoblju te je vrijedan alat za smanjenje količine biootpada, posebno otpada od hrane.

„Danas predstavljamo rezultate projekta i što je jako važno – priručnik za hotelijere koji sadrži smjernice, preporuke i metode kojima se utječe na smanjenje otpada od hrane čime će se značajno smanjiti i odlaganje biootpada na odlagalištima, što nam je jedan od glavnih ciljeva“, rekla je zamjenica direktora Fonda Alenka Košića Čičin-Šain.

Na predstavljanju dosadašnjih rezultata i priručnika projekta Vesna Cetin Krnjević, koordinatorka pilot-projekta iz Fonda, istaknula je da su dobiveni podaci u hotelu Osijek pokazali da je količina otpada od hrane po obroku gosta smanjena za oko 11 posto u odnosu na početno mjerenje u lipnju, što znači da postoji potencijal za smanjenje s obzirom na primjenu preporuka.

Gosti hotela važni su dionici smanjenja otpada od hrane

Poznato je kako je pandemija koronavirusa imala ozbiljan utjecaj na turistički sektor jer je zaustavila putovanja i u fokus stavila zaštitu zdravlja i prilagodbu poslovanja novonastalim okolnostima. Unatoč tomu sektor turizma nudi brojne konkurentske prednosti za primjenu rješenja smanjenja otpada od hrane jer je turizam ekonomski utjecajna i vidljiva industrija. Također, turistički sektor bolje je pripremljen za rješavanje problema od ostalih sektora jer su planovi upravljanja okolišem, certifikati i standardi već uobičajeni i nude postojeći okvir kroz koji se mogu uvesti mjere smanjenja otpada od hrane. Turisti su već upoznati s drugim naporima za održivost hotela kao što su ušteda vode, ponovna upotreba ručnika, smanjenje plastike za jednokratnu upotrebu i ostalo, tako da nastojanja oko smanjenja otpada od hrane predstavljaju još jedan u nizu pozitivnih koraka prema održivosti.

„Hotelski gosti važni su dionici ovog pilot-projekta jer bez njihovog doprinosa kroz promjenu prehrambenih navika prilikom uzimanja hrane ciljevi koje želimo postići ne bi bili ostvarivi. U komunikaciji prema gostima želimo nenametljivo ukazati i osvijestiti ih da ne uzimaju više od onog što su spremni pojesti jer je taj višak osuđen na bacanje. Hoteli diljem svijeta koji su proveli strategiju sprječavanja nastanka otpada od hrane smanjili su njegove količine za oko 30 posto, umanjili negativan utjecaj na okoliš i ostvarili velike financijske uštede“, istaknula je načelnica Sektora za EU fondove Maja Feketić iz Fonda.

Činjenica je da sve više gostiju danas traži hotele koji primjenjuju zeleno poslovanje. Novi trendovi u turizmu predstavljaju priliku kvalitativnog preoblikovanja hrvatske smještajne ponude radi očuvanja okoliša, privlačenja zahtjevnijih turista, ali i produljenja turističke sezone i turističke

Ostaci hrane nakon obroka

valorizacije cijelog prostora Hrvatske. Riječ je o globalnoj priči koja je puno šira od naših nacionalnih okvira, jer već postoji trend ekološki osviještenih gostiju koji traže ekološki usmjerene hotele te su spremni platiti i dodatak na cijenu kako bi odsjeli u hotelu koji ne narušava okoliš.

Zanimljivo izlaganje u Osijeku bilo je i ono Gyula Kasza, koordinatorka projekta Wasteless, nacionalnog programa za prevenciju rasipanja hrane u Mađarskoj, koji se slikovito izrazio da prevencija rasipanja hrane počinje u glavi, a hoteli i restorani mogu doprinijeti tomu da upravo preventivno djelovanje postane dio društvene norme kroz maštovit dijalog s gostima. Još je jedan projekt Hotel/Kitchen zainteresirao javnost na temu smanjenja bacanja hrane u hotelima u regiji, a predstavio ga je Fabijan-Hrvatini Peronja iz WWF Adria, organizacije koja brine o očuvanju prirode.

Svi hoteli u Hrvatskoj bez obzira na veličinu, lokaciju ili vrstu mogu pridonijeti sprječavanju nastanka velikih količina otpada već prilikom nabave namirnica. Odgovorno kuhati za svoje goste i odgovorno konzumirati namirnice – cilj je to kojem trebamo težiti kako se ne bi stvarali nepotrebni viškovi u lancu, od ulaza namirnica u objekte pa sve do konzumacije gotovih jela.

Inicijativa Ja Bolji Građanin

Informiran građanin – bolji građanin

Marina Matijević u siječnju 2021. na društvenim mrežama pokrenula je platformu *Ja Bolji Građanin*. Tamo kroz kratke, praktične videozapise savjetuje građane kako pravilno odvajati otpad te ih educira kako usvajanjem jednostavnih navika svatko može pridonijeti i stvoriti bolju okolinu u kojoj živimo.

Nakon što je pandemija koronavirusa zaustavila profesionalni put Marine Matijević, novonastale okolnosti natjerale su je da se zapita što u životu zaista želi raditi, a znala je da ovaj put to mora biti nešto vrijedno za ljudski rod. Marinina priča počinje tako da je sama kao građanin htjela savjesno odvajati otpad. U tom procesu, koji je trebao biti svakodnevan i jasan, susrela se s nizom pitanja o sortiranju otpada te krenula u potragu za ispravnim informacijama. Tada je shvatila da je upute koje postoje teško primijeniti u praksi, kako one nisu ujednačene te zbog nedostatka pristupačnih informacija odlučuje biti ona koja će popuniti tu prazninu. Inicijativa *Ja Bolji Građanin* od siječnja prošle godine na Facebooku, Instagramu i Tik Toku skupila je više od osam tisuća pratitelja, a edukativni sadržaj koji objavljuje broji preko dva milijuna pregleda, što govori o stvarnoj potrebi građana za takvom vrstom informacija. Ideje o temama Marina crpi iz svakodnevnog života, pri čemu joj njeni pratitelji često ukazuju na pitanja s kojima se i sami susreću pa se iz tih dijaloga stvara cijeli niz novih činjenica koje treba ispitati. Ispravne informacije Marina zatim traži od lokalnih komunalnih poduzeća, oporabitelja otpada, fakulteta i stručnjaka.

KRUŽNA EKONOMIJA POČINJE DJELOVANJEM POJEDINCA

U edukativnim sadržajima u formi videa Marina se primarno bavi odvajanjem otpada, ali nastoji pokazati i kako možemo smanjiti količinu otpada, napraviti neke bolje odabire pri kupovini različitih stvari te učiniti svoje ponašanje održivim. Edukacijom razina informiranosti građana raste, a time raste i osobna odgovornost te nam postaje jasno da gospodarenje otpadom kreće iz našeg kućanstva i da pitanje otpada nije problem koji nam netko drugi treba riješiti.

„Educiran i informiran građanin početak će promišljeno i odgovorno postupiti te u tom procesu spoznati kako svojim direktnim djelovanjem utječe na ispunjavanje ciljeva u očuvanju okoliša. Upravo spoznajom odgovornosti stvara se pozitivan lanac te se znanja počinju prenositi između pojedinaca kojima to na koncu postaje *lifestyle*“, kaže Marina. Stoga se njena inicijativa obraća pojedincu koji je pokretač pozitivne promjene. No, smatra kako su nacionalne i globalne kampanje koje ukazuju na važnost pojedinca u očuvanju okoliša također važne. Osvještavanjem društva i isticanjem

primjera s konkretnim učincima zajedno potičemo djelovanje koje je neophodno da bismo naš planet učinili mjestom na kojem možemo kvalitetnije živjeti, ali kako bismo ga sačuvali i za one koji dolaze poslije nas. „Uskoro će se realizirati i suradnja s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti kojoj se jako radujem jer radi se o instituciji gdje se iznimno velike snage ulažu u područje očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređenja okoliša“, najavila je Marina i istaknula kako svatko od nas ima jednako važnu ulogu te pozvala na uključenost u kojoj je osobni doprinos itekako velik.

10 kratkih savjeta za održivije i ekološki osviještenije kućanstvo

1. Svaka naša promjena kod očuvanja okoliša, ma koliko nam se činila mala, pomak je nabolje i iznimno je važna za opstanak života na planetu
2. Odvajaj otpad u sve kategorije koje grad/općina nudi
3. Umjesto da sjedneš u auto, vozi bicikl ili prošeći
4. Kupuj racionalnije i prema popisu za kupovinu, preferiraj malog lokalnog proizvođača i idi na tržnicu
5. Prije nego kupiš novo, probaj prenamijeniti postojeće
6. Iskoristi opet sve što se može, predznak „jednokratno“ vrlo je štetan za okoliš
7. Biraj proizvode i pakiranja koja su povoljnija za okoliš, izbjegavaj plastiku koliko god možeš
8. Ne bacaj hranu, jedi ostatke, više povrća i manje mesa
9. Racionalno koristi vodu i struju, ne uzimaj ih zdravo za gotovo
10. U isto vrijeme ne zaboravi se nastaviti educirati - prati na društvenim mrežama *Ja Bolji Građanin* i druge ekološke inicijative/organizacije/profile, dijeli njihove postove pa potiči ljude u svojoj okolini na promjenu razmišljanja i stvaranje novih navika jer je to nastavljanje pozitivnog niza!

Udruga „OZANA“

Inkluzija korisnika kroz očuvanje okoliša i održivi razvoj

„Rastavi me, sastavi me“ projekt je proveden u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost. Cilj je tog projekta osvještavanje svih građana o važnosti odgovornog prikupljanja otpada. Korisnici Udruge „OZANA“ aktivno su sudjelovali u svim fazama prikupljanja, recikliranja i stvaranja novih proizvoda, učinivši ih opet vrijednim i poželjnim za korištenje. Takvi projekti imaju više dobrobiti – pokazuju kako osobe s intelektualnim teškoćama mogu vrlo konkretno doprinijeti zajednici u kojoj žive, a zauzvrat dobivaju ono za njih najvrijednije, osjećaj pripadnosti i korisnosti.

Udruga „OZANA“ od 1991. godine bavi se poboljšanjem kvalitete života osoba s poteškoćama u razvoju i njihovih obitelji te kroz svoj rad senzibiliziraju društvo za teme koje su povezane sa zaštitom okoliša i održivim razvojem, a njihovi korisnici svojim aktivnim djelovanjem postaju pravi pokretači promjena.

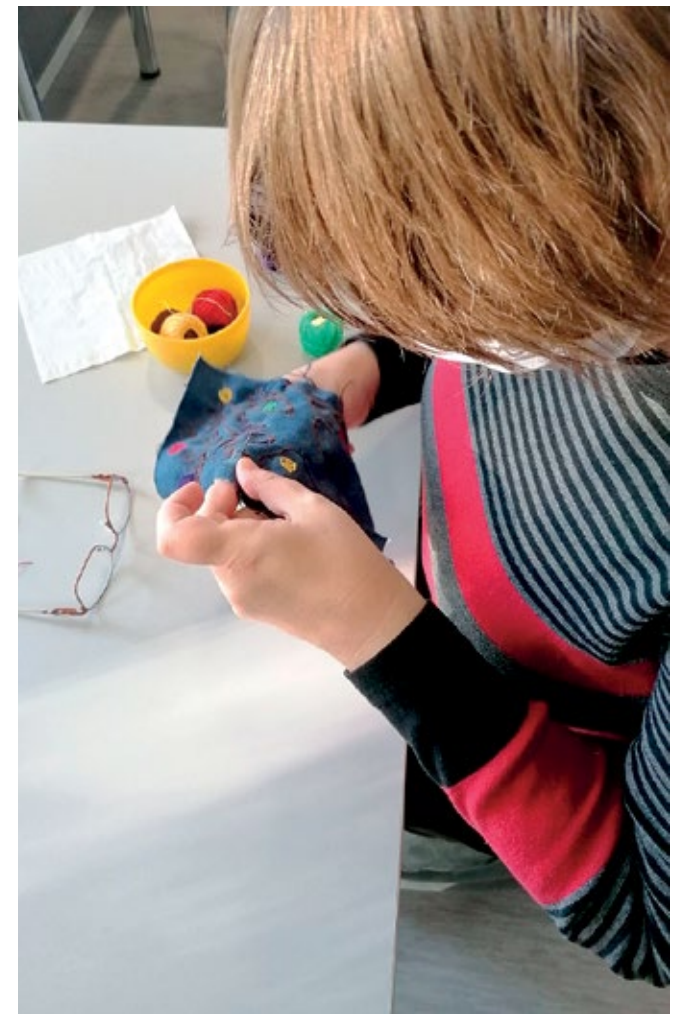
Zajedničkim radom na očuvanju okoliša, prvenstveno kroz ponovnu uporabu vune, ostalih tekstila i drvenih proizvoda u udruzi ostvaruju brojne pozitivne pomake na svim razinama. Trenutno skrbe o 55 korisnika – djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju te o mladim i odraslim osobama s intelektualnim teškoćama. U svom programu objedinjavaju rehabilitacijsko-terapeutske aktivnosti i sadržaje socijalnog karaktera, a aktivnosti temelje na individualnim specifičnostima svakog korisnika.

Sudjelovanje u radionicama koje doprinose zaštiti okoliša pokazalo se kao sjajan alat uključivanja osoba s intelektualnim teškoćama u društveno važna pitanja, pri čemu su se razvijale njihove socijalne vještine i, što je još važnije, raslo im je samopouzdanje jer su osjećali kako su uključeni, a rezultati njihovog rada zaista vidljivi.

Udruga „OZANA“ provodi brojne programe koje imaju ekološku dimenziju, a posebno je zanimljivo izdvojiti radionice na kojima im je osnovni alat za rad vuna. U Štrikeraj Cafeu zamišljenom kao inkluzivnoj radionici, kroz zajedničke aktivnosti pletenja i kukičanja s vunom koja je većinom darovana, korisnici udruge druže se s članovima lokalne zajednice te stvaraju proizvode koje kasnije putem raznih akcija dostavljaju potrebitima. Pokrivači, šalovi, kape ili pak rukavići za dementne osobe pronalaze svoj put do starijih i bolesnih osoba, beskućnika, djece bez roditeljske skrbi, oboljelih od demencije i Alzheimerove bolesti.

Drugi segment u koji je uključeno očuvanje okoliša jest radionica filcanja vune koja se provodi u suradnji sa školama, a posebna je po tome što su ovaj put korisnici udruge učitelji filcanja vune. Na taj način šira zajednica upoznaje se i senzibilizira za sposobnosti i kapacitete osoba s intelektualnim teškoćama koji su u ovoj vještini bolji od učenika koje podučavaju. Takva je suradnja važno socijalno vježbalište i za učenike i za korisnike, a uporabom vune koja bi se ionako našla na otpadu dodatno se pridonosi očuvanju prirode i održivom razvoju.

Udruga „OZANA“ ovakvim pristupom radi višestruka dobra, ne samo za svoje korisnike, već i za čitavu zajednicu.

Financiranje SECAP-a i projekata gradova za prilagođavanje klimatskim promjenama

Lokalne i regionalne samouprave važne su u provedbi aktivnosti za očuvanje okoliša

Sporazum gradonačelnika aktivno uključuje jedinice lokalne i regionalne samouprave koje u roku od dvije godine od pridruživanja moraju izraditi SECAP, čiji su ciljevi smanjenje emisije CO₂ i povećanje otpornosti prema klimatskim promjenama.

Hrvatska većim dijelom pripada sredozemnoj regiji, takozvanoj klimatski „vrućoj točki“, stoga se realno može očekivati izraženi utjecaj klimatskih promjena na tom području. One se mogu manifestirati u obliku ekstremnih vremenskih događaja, širenju sušnih područja, ali i porastu razine mora, pri čemu su izrazito ranjivi sektori poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, energetike i turizma. Analizom ranjivosti područja i planiranjem mjera koje bi trebale taj utjecaj ublažiti moguće je efikasno upravljati rizikom i spriječiti neželjene posljedice, stoga je izuzetno važna proaktivnost lokalne i regionalne samouprave. Kako bi one donosile odluke temeljene na stručnim analizama, nužna je izrada kvalitetnih podloga, koje se sufinanciraju u okviru novog Fondovog programa financiranja.

„Klimatske promjene glavni su motiv za promjenu dosadašnjeg energetskog modela koji dominantno koristi fosilna goriva. Kako bismo ublažili klimatske promjene koje nas očekuju, nužno je ubrzati proces tranzicije na niskougljičnu ekonomiju s visokom stopom energetske učinkovitosti i velikim udjelom obnovljivih izvora energije. Za to je potrebno aktivno djelovanje na svim razinama upravljanja, od europskih i nacionalnih institucija do gradova i općina“, rekao je direktor Fonda Siniša Kukić.

Provođenje mjera prilagodbe klimatskih promjena ključno za održivi razvoj

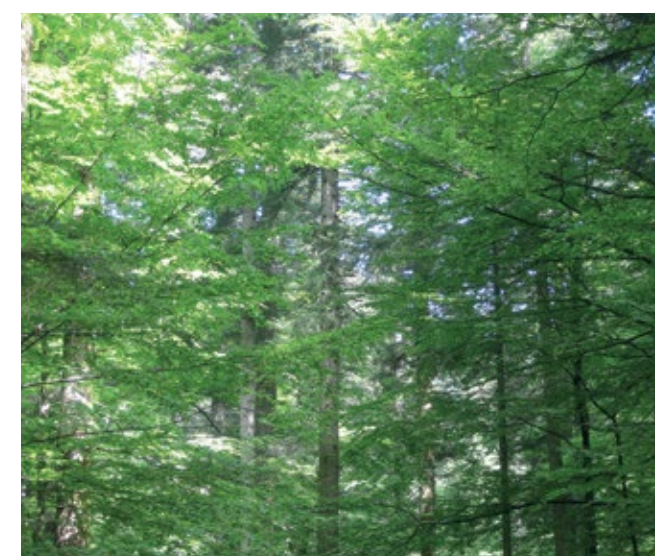
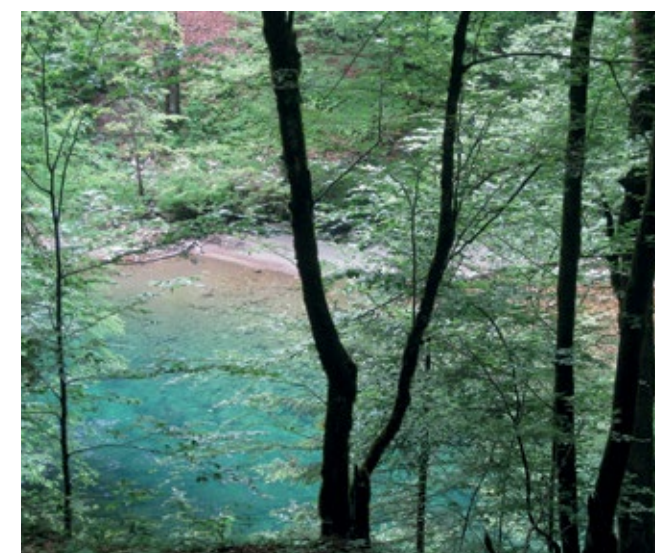
Fond je objavio Javni poziv za neposredno sufinanciranje radnih podloga za izradu Programa ublažavanja, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja ili radnih podloga za izradu akcijskih planova energetske održivosti razvika i prilagodbe klimatskim promjenama (SECAP) i/ili izvješća o njihovoj provedbi. Ukupna vrijednost iznosi 4 milijuna kuna, a jedinice lokalne i područne samouprave mogu dobiti do 120 tisuća kuna. Zaprimljeno je 46 zahtjeva za sufinanciranje izrade radnih podloga, pri čemu je najveći broj pojedinačnih zahtjeva došao iz Zagrebačke i Splitsko-dalmatinske županije. Županije, Grad Zagreb i ostali veliki gradovi imaju obvezu izraditi radne podloge za izradu Programa ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja. Geografska područja koja ne počnu na vrijeme provoditi potrebne mjere mogu se suočiti s katastrofalnim posljedicama za okoliš i ekonomiju.

Programi SECAP predstavljaju ključne dokumente lokalne i regionalne razine koji na bazi izvješća o stanju okoliša identificiraju prioritetne mjere ublažavanja klimatskih promjena. Na temelju toga započinje se s pokretanjem konkretnih projekata za realizaciju propisanih mjera te su omogućene prijave za financiranje provedbe kroz različite europske i nacionalne fondove. Također, veliku ulogu u borbi protiv klimatskih promjena ima inicijativa Europske komisije - Sporazum gradonačelnika koji aktivno uključuje jedinice lokalne i regionalne samouprave. Od njih se zahtijeva da u roku od dvije godine od pridruživanja izrade SECAP, čiji su ciljevi smanjenje emisije CO₂ i povećanje otpornosti prema klimatskim promjenama.

Lokalne i regionalne samouprave važne za provedbu mjera

Kako bi se ostvarili svi ključni ciljevi važan je i Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja koji definira politiku niskougljičnog razvoja i prilagodbe klimatskim promjenama. Na temelju toga donesena je Strategija prilagodbe klimatskim promjenama Hrvatske za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu, koja navodi da klimatske promjene predstavljaju rastuću prijetnju za održivi razvoj Hrvatske. Glavni je cilj jačati otpornost Hrvatske na klimatske promjene ulaganjem u mjere prilagodbe, kako bi se smanjile štete koje nastaju od ekstremnih vremenskih nepogoda i nepravilnosti.

Istovremeno treba se ulagati u smanjenje emisije stakleničkih plinova što je i cilj Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskoga plana za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. godine koji je donijelo Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Ključnu ulogu u provedbi mjera niskougljičnog razvoja i mjera prilagodbe klimatskim promjenama ima lokalna i regionalna samouprava.

Hrvatska mora jačati otpornost na klimatske promjene ulaganjem u mjere prilagodbe i smanjenje emisije stakleničkih plinova.

Rezultati projekata financiranih iz „OPKK 2014. – 2020.“

Preko Fondovog Posredničkog tijela razine 2 ugovoreni projekti vrijednosti 12,6 milijardi kuna

Fondov PT2 već se priprema i za novo operativno razdoblje kako bi se realiziralo što više bespovratnih sredstava koja stoje na raspolaganju

Uključivanje Samostalne službe Posredničkog tijela razine 2 Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u provedbu ambicioznih planova Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO) 2021. – 2026. predstavlja veliki stručni izazov za sve njene djelatnike. Za pet komponenti (1. Gospodarstvo, 2. Javna uprava, pravosuđe i državna imovina, 3. Obrazovanje, znanost i istraživanje, 4. Tržište rada i socijalna zaštita, 5. Zdravstvo) i jednu dodatnu inicijativu – Obnovu zgrada stradalih u potresu namijenjeno je 49 milijardi kuna, a sredstva su podijeljena na sljedeći način: 52% za Gospodarstvo, 9% za Javnu upravu, pravosuđe i državnu imovinu, 16% za Obrazovanje, znanost i istraživanje, 4% za Tržište rada i socijalna zaštita, 5% za Zdravstvo te 12% za Obnovu zgrada stradalih u potresu. Samostalna služba sudjelovat će u prvoj komponenti te inicijativi Obnova zgrada stradalih u potresu koja je važna sastavnica održivog razvoja Hrvatske te uključuje dekarbonizaciju zgrada i energetske uštede u zgradarstvu, protupotresnu obnovu Zagreba i okolice, jačanje sposobnosti za djelovanje kod prirodnih katastrofa i obnovu zgrada sa statusom kulturnog dobra.

Kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti planiraju se brojni projekti

U prvoj komponenti koja se odnosi na gospodarstvo Samostalna služba Posredničko tijelo razine 2 Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost sudjelovat će u reformama i investicijama usmjerenima na jačanje konkurentnosti gospodarstva posebno u sektorima energetike i zaštite okoliša te podizanju razine održivosti turizma ulaganjem u kontinentalni turizam i produljenje turističke sezone. Unutar prve komponente NPOO-a u pripremi su već konkretni projekti u vrijednosti od 459 milijuna kuna koji će se provoditi kroz 75 ugovora te ulaze među prve projekte financirane iz NPOO-a. Time se nastavlja unapređenje energetske infrastrukture, izgradnja moderne i digitalno upravljive infrastrukture za električnu i toplinsku energiju te ulaganje u obnovljive izvore energije.

Povećanje udjela iz obnovljivih izvora energije važan je dio paketa mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova i ispunjavanje obavezujućeg cilja u pogledu obnovljive energije za 2030. godinu, što ujedno predstavlja siguran put do glavnog cilja klimatske neutralnosti Europe do 2050. godine. Projekti koji tomu pridonose u prvom redu dolaze iz područja energetike i zaštite okoliša (smanjeno onečišćenje te gospodarenje otpadom) te klimatskih promjena.

Od početka ugovaranja projekata u Operativnom programu „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.“ Samostalna služba Posredničko tijelo razine 2 Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u okviru svoje nadležnosti za Prioritetnu os 4 – Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, Prioritetnu os 5 – Klimatske promjene i upravljanje rizicima te Prioritetnu os 6 – Zaštita okoliša i održivost resursa, ugovorila je projekte ukupne vrijednosti preko 12,6 milijardi kuna, od čega su 8,7 milijarde bespovratnih sredstava iz europskih fondova. Istodobno, krajnjim korisnicima odobreno je 13 tisuća zahtjeva za naknadom sredstava te 15 tisuća provjera nabave, a time se došlo do 90 posto svih ugovorenih sredstava unutar Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.“ Samostalna služba Posredničkog tijela razine 2 osnovana je 2013. godine, a danas ima 92 zaposlenika raspoređena u 6 odjela: Odjel za odabir projekata, Odjel za kontrolu nabave, Odjel za financijsko ekonomsku verifikaciju, Odjel za tehničku verifikaciju projekata energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, Odjel za tehničku verifikaciju zaštite okoliša i prirode te Odjel za kontrolu sustava.

Služba se intenzivno priprema za novo operativno razdoblje 2021. – 2027. u kojem će Hrvatska imati na raspolaganju 20 milijardi eura bespovratnih sredstava, od čega će određeni dio biti namijenjen gospodarstvu. Iznimno je važno iskoristiti i preostala raspoloživa sredstva iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.“ s ciljem potpune realizacije dostupnih bespovratnih sredstava te paralelno krenuti u razradu novih projektnih ideja.

Tvrtka Gumiimpex-grp d.o.o. u Varaždinu

Zgrada u Ulici Ante Pilepića u Rijeci

ENERGETIKA – Turističko naselje „BiVillage“ U Pažani

Tvrtka Fornix d.o.o. u Dugom Ratu

Projekt Fearless Velebit

Greencajt - prvi zeleni festival

Briga o okolišu odgovornost je svakog pojedinca

U listopadu ove godine u prekrasnom ambijentu Rougemarin parka održao se Greencajt – prvi zeleni festival koji je na jednom mjestu okupio eko entuzijaste, stručnjake, institucije i kompanije koje svojim djelovanjem afirmiraju održive vrijednosti. Idejni začetnik i direktor ovog festivala Vinko Filipić kaže da su pandemija i sve njene posljedice intenzivirale njegova dugogodišnja razmišljanja o tome kako smo kao društvo dužni više napraviti za zajednicu u kojoj živimo te početi svjesnije brinuti o okolišu pa je odlučio kako će vlastitim primjerom nastojati pozitivno utjecati na druge. Tako je nastala digitalna platforma green.hr te je pokrenut prvi Greencajt festival.

Direktor Greencajta Vinko Filipić na dodjeli nagrada u kategoriji Greenlider

Iako prvo, prošlogodišnje izdanje Greencajta sa svojim sadržajnim programom i kvalitetnim temama ima velike šanse da u kratkom razdoblju preraste u središnji događaj koji se bavi zelenim temama - i to ne samo u Hrvatskoj, već i šire. Uz 15 tematskih radionica, filmski program s ekološkim predznakom, panel-rasprave o klimatskim promjenama, proizvodnji i konzumaciji hrane, energetske tranziciji, električnoj mobilnosti, gradovima budućnosti i tvrtkama koje prolaze tranziciju prema održivosti na kojima su govorili ugledni stručnjaci, ali i predstavnici kompanija i gradova, Greencajt je omogućio da se unutar Green Expo zone predstavi gotovo 30 malih lokalnih proizvođača hrane. Održivost je bila utkana u gotovo svaki segment tog događanja koje je podržao i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost pa je tako postavljeno i malo solarno polje čija se energija koristila za

napajanje dijela potrošača na festivalu. Predstavljen je i GBC Hub koji okuplja dvadesetak najzanimljivijih zelenih startupova koji putem nove tehnologije pokušavaju pronaći rješenja za pomoć u očuvanju okoliša, poput isisavanja CO₂ iz zraka ili pošumljavanja dronovima.

Sad je vrijeme za brigu o okolišu

„Vjerujemo da ovakvi projekti na adekvatan način progovaraju o najvećem izazovu današnjice, pomažu da se kao društvo senzibiliziramo i shvatimo da problemi vezani uz okoliš nisu tuđi problemi, nego naši. Oni se neće riješiti sami od sebe, već moramo aktivno i solidarno djelovati odmah, kako ne bismo u povijesti bili zabilježeni kao generacija koja je imala šansu nešto napraviti, a nije napravila dovoljno“, rekao je Vinko Filipić objašnjavajući viziju projekta.

Pripreme za drugi Greencajt već su u tijeku, planira se mnogo iskoraka u odnosu na prvo izdanje kako bi se pozicionirali na mapi najznačajnijih zelenih festivala u ovom dijelu Europe. Sudeći po već viđenom, ali i entuzijazmu i idejama organizatora, posjetitelji iduće godine mogu očekivati zaista dobro događanje.

LASTOVO – mali otok velikih mogućnosti

WWF Adria radi na osnaživanju zajednica, poboljšanju njihove egzistencije i razvoju poslovnih prilika s malim utjecajem na okoliš, kako bi se smanjio pritisak na obalne ekosustave te pružila dugoročna održiva rješenja.

Nijedan čovjek nije otok, a kako izgleda ljudski život na najudaljenijem naseljenom otoku na Jadranu, s oko 500 stanovnika?

Osjećaji izoliranosti, nerazumijevanja i nemogućnosti često se javljaju kod stanovnika otoka. Ipak, uz obilje komunikacije, razmišljanja, stvaranja i rada mogu se postići rezultati, a percepcija zajednice o životu na otoku kao i njihova svakodnevica počinju se mijenjati. Oni koji prihvate novi pristup življenju na otoku postaju izvrsni lokalni primjeri i inspiracija za globalne promjene. Jer upravo puno malih, lokalnih promjena dovode do zajedničke, veće transformacije prema održivijoj budućnosti.

WWF Adria radi na osnaživanju zajednica, poboljšanju njihove egzistencije i razvoju poslovnih prilika s malim utjecajem na okoliš, kako bi se smanjio pritisak na obalne ekosustave te pružila dugoročna održiva rješenja. Suradnja s obalnim

zajednicama kao aktivnim akterima transformacije jedini je način za postizanje rezultata.

Otok Lastovo na kojem se već provode različiti projekti buduć je prototip održivog otoka, a s obzirom na to da je zaštićeno područje, savršeno je polazište za niz aktivnosti koje se tamo već provode.

U WWF Adriji smatraju kako otočna zajednica treba biti osnažena i odgovorna za svoj otok i resurse o kojima ovisi, stoga su na Lastovu predložili zajedničko upravljanje odnosno pristup odozdo prema gore u ribarstvu, turizmu i razvoju poslovanja.

Uspostava zajedničkog upravljanja u sferi ribarstva postavila je pred sve dionike težak izazov – kako smanjiti ribolovni napor uz povećanje prihoda ribara? To je rezultiralo novim Pravilnikom o ribolovu, a upravo su lokalni ribari bili ti koji su napravili promjenu – sami sebi ograničili su ribolov. Pravilnik je donesen na vrlo uključiv način, kroz suradnju državnih institucija, lokalnih ribara i njihovih udruga te udruga koje se bave zaštitom Jadrana.

Helena Lešić

Ivica & Helena Lešić - heroji ribolovnog turizma

Ideja je da ribari love manje, a zarađuju više

WWF Adria ribarima je pomogla da razviju i alternativne izvore prihoda od ribolovnog turizma pa su ih povezali s Intrepid Travelom, najvećom agencijom na svijetu koja se bavi održivim turizmom. Ribari sada love manje, a zarađuju više. WWF Adria također ih potiče da osnivaju zadruge, kako bi imali i manje troškove poslovanja, a istovremeno postigli bolju cijenu pri prodaji svojih dobara.

Na otoku je pokrenut i Plavi poduzetnički inkubator kojem je cilj potaknuti razvoj poslova koji idu ruku pod ruku sa zaštitom prirode te je to prvi takav inkubator na Mediteranu. Osnovan je i Lokalni klaster u ekoturizmu, a otočani su sudjelovali u osmišljavanju turističke ponude i obilaska otoka.

Projekt „Građanska znanost: mjerenja i promatranja mora“ koji provode IRIM – Croatian Makers, Europski centar Wergeland (EWC) iz Norveške, WWF Adria i HGSS omogućio je nabavu podvodnog robota kojim će djeca prikupljati vrijedne podatke o morskom okolišu i tako postati pravi mali znanstvenici. Ovim projektom izgrađuje se i tehnološka pismenost te se djeca pripremaju za zanimanja 21. stoljeća u znanosti i tehnologiji. Lastovskoj osnovnoj školi doniran je i 3D printer kako bi ih se dodatno zainteresiralo za STEM tehnologije.

Prilike su razne, a projekti koje WWF Adria provodi na Lastovu dokazuju kako su zaštita prirode i ekonomski razvoj itekako kompatibilni ciljevi.

Podvodni robot na Lastovu

3D printer na Lastovu

Veliki interes građana za javni poziv Fonda za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća

Na javni poziv Fonda za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća pristiglo je 8.495 zahtjeva iz svih dijelova Hrvatske. Zbog velikog interesa za dostupne poticaje ukupni budžet je s planiranih 300 povećan na 390 milijuna kuna.

Zatraženo je sufinanciranje za preko 16.000 mjera energetske učinkovitosti koje se odnose na obnovu toplinske izolacije vanjske ovojnice, zamjenu stolarije te ugradnju sustava obnovljivih izvora energije. Prosjek zatraženih sredstava po pojedinom prijavljenom projektu iznosi oko 70 tisuća kuna, a najviše prijava zabilježeno je s područja Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije te Grada Zagreba.

„Cilj je svih sufinanciranih mjera smanjiti količinu potrebne energije za zagrijavanje i hlađenje prostora, povećati korištenje obnovljivih izvora energije te u konačnici građanima osigurati bolju kvalitetu života u njihovim domovima. Uz to, ovaj program generira i dodatne dobrobiti za gospodarstvo jer se na njega naslanja i naš građevinski sektor“, istaknuo je direktor Fonda Siniša Kukić te dodao kako povećana potražnja za uslugama i tehnologijama povezanim uz energetske učinkovitost rezultira otvaranjem velikog broja lokalnih radnih mjesta.

Vlada Republike Hrvatske nedavno je usvojila i Dugoročnu strategiju obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine. U pripremi je i novi program energetske obnove obiteljskih kuća, tako da se može očekivati dugoročan investicijski ciklus u građevinskom sektoru pogotovo što će za takve programe biti dostupna nacionalna, ali i europska sredstva.

Što se tiče posljednjeg javnog poziva, građanima se sufinancira cjelovita energetska obnova kuća, ali i samostalni sustavi za korištenje obnovljivih izvora energije, uključujući fotonaponske elektrane. Ono u čemu se ti projekti razlikuju postotak je sufinanciranja i minimalni energetski razred kuće koja se prijavljuje za obnovu.

Toplinska zaštita vanjske ovojnice ili cjelovita energetska obnova kuća financirat će se kućama lošijih energetskih svojstava, energetskog razreda D ili lošijeg u kontinentalnoj Hrvatskoj odnosno C ili lošijeg u primorskoj Hrvatskoj. Iznos sufinanciranja je do 60 posto bespovratnih sredstava, pri čemu je toplinska zaštita nekog od elemenata vanjske ovojnice (vanjskih zidova, krova, poda ili stolarije) obvezna mjera za koju je maksimalno moguće dobiti do 120.000 kuna. Međutim, poželjno je da obnova bude cjelovita i da uključuje i ugradnju nekog od sustava za korištenje obnovljivih izvora energije. U tom slučaju maksimalan je iznos poticaja čak 204.000 kuna.

Povećana potražnja za uslugama i tehnologijama povezanim uz energetske učinkovitost rezultira otvaranjem velikog broja lokalnih radnih mjesta.

Sredstva za sustave obnovljivih izvora energije mogu dobiti i građani čije su kuće boljih energetskih svojstava te im nisu potrebne mjere energetske obnove. Riječ je o kućama energetskog razreda C ili boljeg u kontinentalnoj Hrvatskoj odnosno B ili boljeg u primorskoj Hrvatskoj, kojima će na raspolaganju biti do 40, 60 ili 80 posto bespovratnih sredstava za sustave korištenja obnovljivih izvora energije, ovisno o lokaciji.

Na javni poziv mogli su se prijaviti građani, vlasnici ili suvlasnici kuća površine do 600 m² ili do 3 stambene jedinice, u kojima je više od 50 posto površine namijenjeno stanovanju. Obvezna dokumentacija uključivala je sken osobne iskaznice svih suvlasnika kuće, zemljišno-knjižni izvadak čestice te važeći dokaz da je obiteljska kuća izgrađena prema Zakonu o gradnji. Ključni dokumenti su i Izvješće energetskog certifikatora o provedenom energetskom pregledu te važeći energetski certifikat obiteljske kuće, na temelju kojih mora biti izrađena i dostavljena detaljna ponuda ili troškovnik izvođača radova odnosno dobavljača opreme. Za prijavu je bila potrebna i fotodokumentacija, kojom se dokazuje postojeće stanje obiteljske kuće te glavni projekt, ako se provode mjere za koje je propisana obveza njegove izrade. Građani su za sam postupak prijave mogli potražiti i stručnu podršku, koju im sufinancira Fond u iznosu do 500 kuna.

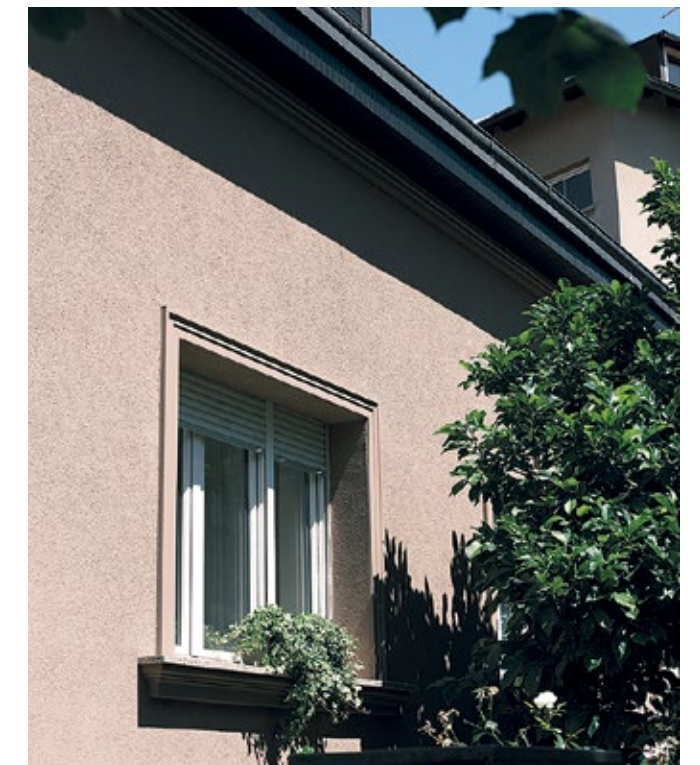
Prijave za sufinanciranje i ovaj put provedene su online

„Proveli smo razne analize i održali okrugli stol sa stručnjacima različitih profila kako bismo optimizirali način prijave. Zaključak je struke da je digitalna prijava i dalje najbolji način za provedbu ovakve vrste poziva. Međutim, nedovoljno ozbiljan pristup tvrtke od koje je nabavljen sustav za prijave, zajedno s nepoštenim praksama hakera, doveli su do pada sustava te smo zaprimanje prijave morali prolongirati. Građanima smo uputili ispriku zbog navedene situacije te poduzeli sve da sustav bude funkcionalan. U drugom pokušaju sustav ePrijave besprijekorno je radio što je rezultiralo i ovako velikim brojem uspješno zaprimljenih prijava“, kazao je Siniša Kukić, direktor Fonda.

U želji da građanima što bolje približe uvjete javnog poziva Fond je organizirao i 27 radionica diljem Hrvatske te webinar na kojem je bilo prijavljeno preko tisuću sudionika. Prezentacije i materijali s radionica kao i popis najčešćih pitanja i odgovora građanima su bili dostupni i na internetskoj stranici Fonda, a cijeli program pratila je i edukativno-promotivna kampanja „Moj dom. Moj svijet. Moja odgovornost.“

U želji da građanima što bolje približe uvjete javnog poziva Fond je organizirao i 27 radionica diljem Hrvatske te webinar na kojem je bilo prijavljeno preko tisuću sudionika.

Javni poziv Fond je objavio nakon što je Vlada Republike Hrvatske donijela Odluku o produžetku Programa energetske obnove obiteljskih kuća, koji je izradilo Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine. Sredstva za provedbu programa osiguralo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja u sklopu Plana korištenja financijskih sredstava dobivenih od prodaje emisijskih jedinica stakleničkih plinova. Nastavak sufinanciranja ovakvih mjera predviđen je i Integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planom, ali ga predviđa i klimatska politika Europske unije te se nastavak sufinanciranja planira i ove godine. Zahvaljujući kontinuitetu u provedbi programa, u Fondu vjeruju da će svi zainteresirani građani dobiti priliku provesti planirane projekte te povećati kvalitetu života, pritom doprinoseći nacionalnim ciljevima uštede energije i korištenja obnovljivih izvora energije.

Poželjno je da obnova obiteljske kuće bude cjelovita i da uključuje ugradnju nekog od sustava za korištenje obnovljivih izvora energije.

Centar za gospodarenje otpadom Bikarac

Na Bikarcu započela „nova era“ gospodarenja otpadom

Šibenski Centar za gospodarenje otpadom Bikarac vrijedan 245 milijuna kuna svečano je u probni rad pustio ministar gospodarstva i održivog razvoja Tomislav Čorić koji je tom prilikom istaknuo kako Šibenik može biti primjer ostalima koji su u fazi rješavanja pitanja gospodarenja otpadom.

CGO Bikarac najvažniji infrastrukturni projekt Šibensko-kninske županije

Izgradnjom mehaničko-biološkog postrojenja i pretovarnih stanica CGO Bikarac postao je najvažniji infrastrukturni objekt cjelovitog sustava gospodarenja otpadom Šibensko-kninske županije i prvi takav centar u Dalmaciji. Stanovnici te županije tako su nakon pedeset godina rada Bikarca dobili tehnološki moderno postrojenje u kojem će se otpadom gospodariti u skladu s najvišim ekološkim standardima.

Uz ministra Čorića na svečanosti otvorenja sudjelovali su i državni tajnik u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Velimir Žunac, direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Siniša Kukić, gradonačelnik Grada Šibenika Željko Burić, direktor Bikarca d.o.o. Robert Podrug te ostali uzvanici.

„Ovo je projekt budućnosti. Cijela Europa govori o očuvanju okoliša i zelenoj tranziciji. Otpad je definitivno problem suvremenog svijeta, a Hrvatska je kao članica Europske unije preuzela obvezu rješavanja tog problema. Centar za gospodarenje otpadom Bikarac primjer je kako se zajedničkom suradnjom od lokalne i regionalne samouprave pa do različitih ministarstava problem ipak može riješiti. Projekt je napravljen brzo, efikasno i jeftino. Nakon završetka aglomeracije drugi je veliki infrastrukturni projekt dovršen i mi smo, unatoč prometnim zavrslama u kojima smo se zatekli, osigurali budućnost ovog grada“, izjavio je gradonačelnik Šibenika Željko Burić.

Ministar Tomislav Čorić na otvorenju CGO Bikarac

Dvije faze izgradnje

Direktor Bikarca d.o.o. Robert Podrug pojasnio kako je izgradnja MBO postrojenja (mehaničko-biološka obrada otpada) druga faza cjelokupnog projekta. U sklopu prve faze sanirano je i zatvoreno postojeće odlagalište te izgrađeno novo sanitarno odlagalište. U drugoj fazi, uz izgradnju i opremanje MBO postrojenja, izgrađene su dvije pretovarne stanice u Pirovcu i Biskupiji, nabavljeni su specijalna oprema i vozila te su izgrađene odlagališna ploha sa sustavom odvodnje procjednih i oborinskih voda, upravna zgrada s parkiralištem te trafostanica.

Sredstva za izgradnju CGO Bikarac osigurana su preko Europske unije iz Kohezijskog fonda, Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije te Grada Šibenika.

Fond za zaštitu okoliša osigurao 60 milijuna kuna za izgradnju Bikarca

Direktor Fonda Siniša Kukić rekao je kako put od zamisli do realizacije sigurno nije bio jednostavan ni lagan. U svim fazama projekta bilo je puno izazova i zato je čestitao svima koji su uporno radili da se na Bikarcu izgradi ovakvo tehnološki moderno postrojenje. „Siguran sam da ste svi vi koji ste gurali ovaj projekt u nekom trenutku osjećali kao Sizi bori se s javnim nabavama, raznim procedurama, projektantima i izvođačima.

Zadovoljstvo je veće jer ste kamen dogurali do vrha i svi možete biti ponosni. I mi u Fondu, a siguran sam i u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, na to smo također ponosni jer smo od samih početaka bili dio tima. Zato ovaj projekt doživljavam kao i naš uspjeh“, istaknuo je Kukić dodavši kako u Bikarcu započinje nova era gospodarenja otpadom.

Osim stručne podrške Fond je osigurao i skoro 60 milijuna kuna kako bi se zaokružila financijska konstrukcija ovog 245 milijuna kuna vrijednog strateškog projekta.

Prvi CGO u Dalmaciji

Zadovoljstvo otvorenjem centra nije krio ni ministar Čorić koji je poručio kako će Šibenik i cijela Šibensko-kninska županija u budućnosti gospodariti otpadom na znatno bolji i optimalniji način u odnosu na mnoge dijelove Hrvatske. „Gradonačelnik Burić i njegova ekipa u više navrata do sada dokazali su da ono što započnu odrade na najbolji mogući način i u najkraćem mogućem roku. Zato nismo sumnjali da će Bikarac biti jedan od centara koji će prvi biti dovršen u drugoj turi. Sretan sam jer imamo naš treći centar za gospodarenje otpadom, ali i zbog činjenice da ovaj biser Dalmacije, koji obiluje zaštićenim područjima i kojem je turistička djelatnost neizmjerno bitna, na ovaj način optimizira vrlo važan segment funkcioniranja. Nema Lijepe naše bez učinkovitog sustava za gospodarenje otpadom“, zaključio je Čorić.

Svečano otvorenje CGO Bikarac

Liderovih 48 sati

Fond će i dalje ulagati u zeleni rast i cirkularnu ekonomiju

Na tradicionalnom susretu gradonačelnika i poduzetnika „48 sati“ koji se u organizaciji časopisa Lider ove godine održao u Puli sudjelovali su brojni predstavnici jedinica lokalne samouprave, državnih institucija te javnih i privatnih tvrtki. Na susretu su prezentirani uspješni primjeri gradova koji uz razvoj poduzetničke klime vode brigu i o održivom razvoju svojih sredina.

Zajedno s timom stručnjaka iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost skupu je nazočio i direktor Siniša Kukić. Suradnja Fonda s lokalnim samoupravama u realizaciji projekata iznimno je važna zbog rastućih potreba u području gospodarenja otpadom, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije.

„Usudio bih se reći da ne postoji nijedna jedinica lokalne samouprave ili komunalno društvo koje do sada nije surađivalo s Fondom. Vjerujem da su u nama prepoznali dobrog i kvalitetnog partnera koji je uvijek otvoren za komunikaciju te da smo uspjeli riješiti mnoge izazove s kojima smo se susretali u realizaciji zajedničkih projekata“, komentirao je direktor Kukić. Dodao je kako su programi Fonda posebni po svom razvojnom karakteru jer se investicije žele usmjeriti na aktivnosti koje podržavaju zeleni

rast i cirkularnu ekonomiju. Osim za jedinice lokalne samouprave, Fond daje razne poticaje i gospodarskim subjektima koji svoj interes posredno mogu naći i u drugim programima Fonda, primjerice građevinskom sektoru u programima energetske obnove obiteljskih kuća.

Kako bi se programi što uspješnije realizirali, važna je dobra suradnja pa Fond često inicira i tematske dijaloge, webinare i edukativne radionice sa širim krugom dionika. Tako je u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom i auto kućama promijenjen ovogodišnji javni poziv za sufinanciranje kupnje energetske učinkovitih vozila.

U sklopu konferencije načelnica Sektora za zaštitu okoliša Aleksandra Čilić predstavila je projekt nabave spremnika za odvojeno prikupljanje otpada sufinanciran iz fondova Europske unije. Glavninu tog iznosa, oko 308 milijuna kuna, Fond je osigurao iz europskog Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ u obliku bespovratnih sredstava posredstvom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, dok je ostatak od 55,4 milijuna kuna iz lokalnih proračuna izdvojilo 407 jedinica lokalne samouprave koje su iskazale interes i prijavile se na

natječaj za sudjelovanje u projektu. U Hrvatskoj je u 2020. godini stopa odvojenog sakupljanja iznosila 41 posto, što je povećanje za 4 posto u odnosu na 2019. godinu, a rast tog trenda očekuje se i u sljedećim godinama.

Na okruglom stolu pod nazivom „Zajedno do održivosti“, načelnik Sektora za posebne kategorije otpada Zvonimir Majić, osvrnuo se na sustav povratne naknade, njegovu organizaciju te udio u održivosti. S obzirom na to da sustav povratne naknade ostvaruje izvrsne rezultate, stopa sakupljanja je preko 85 posto, a 2021. godine proširen je na način da u sustav povratne naknade spadaju i pića volumena 0,2 litre kao i mlijeko i tekući mliječni proizvodi.

Majić je istaknuo kako je novi Zakon o gospodarenju otpadom otvorio prostor za širok krug tvrtki koje imaju dozvolu za sakupljanje. Predviđeno je da obrađivači sami, nakon ugovora s Fondom, formiraju sakupljačke mreže u koje mogu uključiti bilo koju tvrtku koja ima dozvolu za sakupljanje. Dodao je da Fond kontinuirano financira novu opremu te spomenuo da će uskoro krenuti ciklus nacionalnih i EU natječaja i poziva za naredne tri godine vrijedan šest milijardi kuna, u sklopu kojeg je predviđeno i financiranje opreme za reciklažu.

Konferencija je obuhvatila i temu okruglog stola „Energija iz otpada – snaga otpada u 21. stoljeću“, na kojem je sudjelovala i načelnica Sektora za EU fondove Maja Feketić. „U Hrvatskoj imamo dva centra za gospodarenje otpadom, Marišćinu i Kaštijun, a u sljedećem razdoblju treba ih izgraditi još devet. Ne treba isključiti i mogućnosti koje uključuju tehnologije kojima se dobiva gorivo iz otpada“, rekla je Feketić. Dodala je kako će u 2021. godini s radom početi i centar za gospodarenje otpadom Bikač u Šibensko-kninskoj županiji, a u visokoj fazi izgradnje su i Biljane Donje u Zadarskoj županiji.

Europska Amazona

UNESCO proglasio „Europsku Amazonu“

UNESCO je 15. rujna na sjednici u Abuji u Nigeriji proglasio rezervat biosfere Mura – Drava – Dunav između pet država – Austrije, Slovenije, Mađarske, Hrvatske i Srbije te je time to službeno postao prvi i jedini 5-državni rezervat biosfere u svijetu i najveće zaštićeno riječno područje u Europi koje je zbog jedinstvenih staništa i brojnih rijetkih vrsta znano i kao „Europska Amazona“. Proteže se na gotovo milijun hektara i 700 kilometara riječnog toka te povezuje oko milijun ljudi.

Piše: Marina Bujan

Prekogranični rezervat biosfere Mura – Drava – Dunav proglašen je na 33. sjednici Međunarodnog koordinacijskog vijeća UNESCO-vog programa „Čovjek i biosfera“ (MAB) u Abuji. Program MAB među prvima je u svijetu isticao važnost uspostave ravnoteže između očuvanja bioraznolikosti s jedne strane i razvojnih potreba lokalne zajednice s druge strane, a značajno doprinosi UN-ovim ciljevima održivog razvoja i ciljevima Konvencije o biološkoj raznolikosti.

Cilj rezervata biosfere nije samo zaštita prirode, već poticanje prekograničnog istraživanja, edukacije i održivog socio-ekonomskog razvoja. Područje „Europske Amazone“ značajan je krajolik s mozaikom vlažnih staništa poput poplavnih šuma, vlažnih travnjaka, sprudova, strmih obala, rukavaca i mrtvica i upravo su ta staništa dom brojnim rijetkim i ugroženim vrstama poput bregunica, male čigre i crne rode. Također, na tom području nalazimo i najveću populaciju orla štekavca u Europi te staništa riba kao što je kečiga.

Rezervat biosfere obuhvaća mrežu od 13 zaštićenih područja različite kategorizacije među kojima su regionalni park Mura – Drava, Park prirode Kopački rit, četiri posebna rezervata, kao i područja Natura 2000. Da bi se ostvarili uvjeti za proglašenje 5-državnog rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav, bilo je nužno da sve zemlje proglase ili nacionalne ili bilateralne rezervate biosfere. Stoga je prije zajedničke nominacije u travnju 2020. godine proglašen prekogranični Rezervat biosfere Mura – Drava – Dunav između Hrvatske i Mađarske (2012.), Rezervat biosfere Bačko Podunavlje u Srbiji (2017.),

Rezervat biosfere Mura u Sloveniji (2018.) te Rezervat biosfere Donja dolina Mure u Austriji (2019.).

Ne samo da o Muri, Dravi i Dunavu ovise brojne vrste, već i gotovo milijun ljudi čije su živote rijeke oblikovale. Netaknute poplavne nizine čuvaju naselja od poplava, rijeke omogućavaju pitku vodu i plodno tlo te ublažavaju posljedice klimatske krize, a isto su tako zone rekreacije i inspiracije te mogu biti pokretač održivog razvoja. Svi su oni sada pod zaštitom UNESCO-a.

Ministar gospodarstva i održivog razvoja Tomislav Čorić odmah je nakon UNESCO-ova proglašenja čestitao svim kolegicama i kolegama na tom iznimnom uspjehu. „Od 931.820 hektara ovog rezervata biosfere, 42 posto rezervata nalazi se u Republici Hrvatskoj na što smo posebno ponosni. Njegova prekogranična dimenzija temelj je za suradnju i snažan potencijal za buduće projekte koji doprinose prirodi, otpornosti na klimatske promjene, održivom turizmu i očuvanju tradicijske baštine“, istaknuo je ministar Čorić.

Iz Svjetske organizacije za zaštitu prirode WWF (World Wildlife Fund), koja od 2000. godine koordinira inicijativu za to proglašenje, poručili su kako je UNESCO-ovo proglašenje 5-državnog rezervata Mura – Drava – Dunav „povijesni korak prema novom dobu za prirodu i ljude“, dok se svijet suočava s klimatskom krizom i degradacijom prirode. „Proglašenjem je rezervat biosfere službeno postao najveće zaštićeno riječno područje u Europi te je međunarodni primjer sinergije zaštite prirode, klimatske otpornosti i održivog razvoja“, poručili su iz WWF Adrije.

„UNESCO-ovo proglašenje rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav između pet država, prvorazredni je događaj za zaštitu prirode u Europi i nevjerojatan politički uspjeh u regiji gdje naše države nažalost nisu poznate po suradnji, nego po nekim konfliktima i nemogućnosti dogovora.“

– Nataša Kalauz, direktorica WWF Adrije.

Nataša Kalauz (autor: Ante Gudelj)

Direktorica WWF Adrije Nataša Kalauz odmah je nakon proglašenja izjavila kako je riječ o važnom pokazatelju međunarodne suradnje i zajedničke zelene vizije, značajnom koraku naprijed u očuvanju prirodnog i kulturnog blaga regije te snažnom primjeru ujedinjenja zemalja sa zajedničkim ciljem očuvanja prirode. „Ovo je i važan doprinos implementaciji Strategije EU-a za bioraznolikost, kojom se do 2030. godine želi obnoviti 25.000 kilometara rijeka i zaštititi 30 posto kopna Europske unije. To je samo još jedna potvrda mandata svih pet zemalja da zajednički krenu s obnovom i zaštitom krajolika Mure, Drave i Dunava“, poručila je Kalauz.

Istaknula je kako u vrijeme klimatske krize i velikog izumiranja vrsta zaštita prirode postaje pitanje preživljavanja. „Proglašenje rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav važan je korak prema zelenoj i održivoj budućnosti u kojoj nema više prostora za negativne prakse poput novih projekata izgradnje hidroelektrana, nepotrebne regulacije rijeka ili vađenja šljunka i sedimenta. ‘Europsku Amazonu’ stoga vidimo kao dobar primjer suživota ljudi i prirode“, poručila je Kalauz.

Voditeljica inicijative Mura – Drava – Dunav u WWF Adriji Ivana Korn Varga istaknula je da nas, iako smo proglašenjem 5-državnog rezervata biosfere postigli jako velik korak za očuvanje tih triju rijeka za sve buduće naraštaje, čeka još puno posla. „Kako ne bismo imali još jedan ‘papirnat park’, potrebna je veća predanost donositelja odluka, ali i gospodarstvenika s ciljem poticanja održivog razvoja ‘Europske Amazone’. Očekujemo nastavak dobre suradnje, istinski živi rezervat biosfere u kojem se priroda obnavlja, potiče inovacija i u kojem su lokalne zajednice pokretači promjena“, poručila je Korn Varga.

Vrijednost zaštite tog područja prepoznala je i Europska unija koja je kroz svoje programe podrške sufinancirala projekte u vrijednosti većoj od 20 milijuna eura, a koji pridonose zaštiti prirode i razvoju tog područja.

Od ideje do 5-državnog rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav

Podsjetimo, inicijativu za proglašenje rezervata biosfere pokrenuli su prije više od 20 godina okolišni aktivisti i organizacije civilnog društva, među kojima je i WWF, uz podršku fondacije MAVa. Inicijativi su se tijekom godina pridružili brojni dionici iz svih sfera – zaštitari prirode, sektor upravljanja vodama, lokalne i regionalne vlasti, znanstvene institucije, lokalne zajednice...

Koncept rezervata biosfere definira oko 300.000 hektara područja jezgre i utjecajnog područja te dodatnih 700.000 hektara prijelaznog područja. Područje jezgre zakonom je zaštićeno i sastoji se od postojeće mreže zaštićenih područja kao ekološke osnove rezervata. Ponajprije pokriva područja rijeka i poplavnih područja koja su većinom smještena unutar poplavno-zaštitnih nasipa.

Ciljevi i mjere u zoni jezgre većinom su usredotočeni na očuvanje prirodnih staništa, vrsta i procesa te na obnavljanje uništenih dijelova. Utjecajna zona prostire se duž rijeka, udaljena od korita.

O Muri, Dravi i Dunavu ovise ne samo brojne vrste, već i gotovo milijun ljudi čije su živote rijeke oblikovale. Netaknute poplavne nizine čuvaju naselja od poplava, rijeke omogućavaju pitku vodu i plodno tlo te ublažavaju posljedice klimatske krize, a isto su tako zone rekreacije i inspiracije te mogu biti pokretač održivog razvoja. Svi su oni sada pod zaštitom UNESCO-a.

Rijeka Drava (autor: Goran Šafarek)

Čigre na rijeci Dravi (autor: Goran Šafarek)

Okarakterizirana je mozaikom kultivirane zemlje i ruralnog prostora koji također sadrži manje odvojene dijelove mrtvica, ribnjaka i malih močvara. Tu je prisutna ekstenzivna poljoprivreda kao što je ispaša stoke, skupljanje sijena, organska proizvodnja, prodaja lokalnih proizvoda i ekoturizam. Vanjska prijelazna zona omogućava regionalnu ekonomsku i znanstvenu podršku prijelaznoj zoni. Glavnina gradova i sveučilišta smještena je u ovom području.

Kalauz: To je prvorazredni događaj za zaštitu prirode u Europi i nevjerojatan politički uspjeh

Kalauz ističe da je UNESCO-ovo proglašenje rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav između pet država – Austrije, Slovenije, Mađarske, Hrvatske i Srbije „prvorazredni događaj za zaštitu prirode u Europi i nevjerojatan politički uspjeh u regiji gdje naše države nažalost nisu poznate po suradnji, nego po nekim konfliktima i nemogućnosti dogovora“. S obzirom na to, ovo je, kako je rekla, „snažna poruka i općenito o tome da se mi možemo ovdje dogovoriti i nije baš istina da se samo sukobljavamo“.

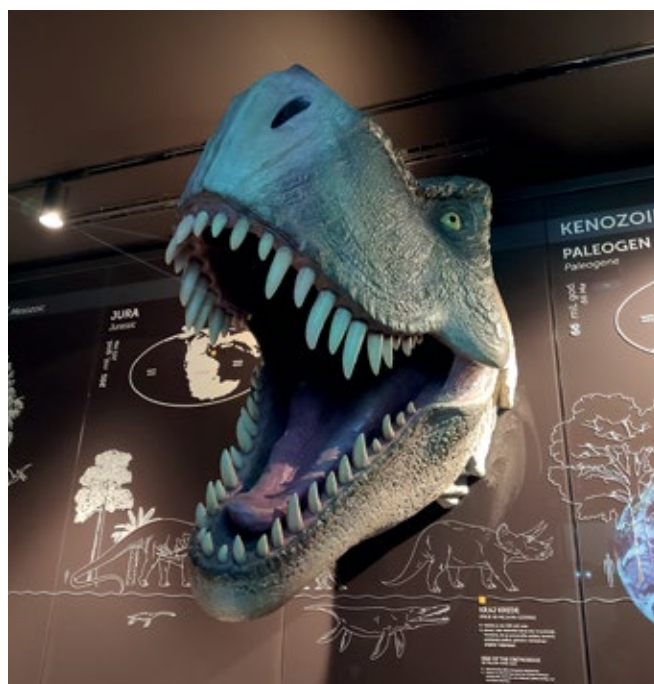
Kad je u pitanju cjelokupan doprinos europskoj politici, Kalauz kaže kako je poznato da je EU i službeno sebi zadala određene ciljeve u smislu povećanja područja pod zaštitom. „To je snažna afirmacija europskih planova i naš regionalni veliki doprinos ispunjenju europskih ciljeva“, istaknula je. Objašnjava da rezervat biosfere nije posebna kategorija zaštite poput nacionalnog parka u kojem ne bi smjelo biti nikakvih posebnih aktivnosti, ni gospodarskih ni infrastrukturnih, već prostor suživota čovjeka i prirode i to na način da postoji gospodarska aktivnost, prosperitet, rast i razvoj, ali uz obnovu i očuvanje prirode.

Kalauz kaže kako je za WWF to jako važno jer je to područje u kojemu živi gotovo milijun ljudi, tu su gradovi, općine i sela lokalne zajednice za koje želimo da se razvijaju i prosperiraju. „Međutim, to je prvi takav prostor u Europi koji na teritoriju pet država nama daje priliku da testiramo i pilotiramo neka nova inovativna rješenja i kad su u pitanju zelena infrastruktura, održivi razvoj, upravljanje tim područjem i održivi turizam. Dakle, možemo na svim tim temama raditi na način da u prostoru rezervata biosfere pilotiramo te potičemo zelenu tranziciju i zeleni razvoj, ističe direktorica WWF Adrije.

Proglašenje je, kaže, bilo tegobno, trajalo je gotovo 30 godina, a aktivan rad WWF-a kreće 2000. godine. „WWF preko 20 godina na tome sustavno radi, a to podrazumijeva animiranje donositelja odluka i pripremu službene dokumentacije za tu nominaciju UNESCO-u. Nominacija se mijenjala nekoliko puta, jer problem je što rijeke imaju svoj prirodni tok, one meandriraju na sebi svojstven način pa tu dolazi do drugačijeg tumačenja državnih granica“, prisjeća se Kalauz dugotrajnog i mukotrpnog rada koji je prethodio proglašenju.

Kalauz kaže da sada predstoji „valorizacija prostora rezervata biosfere“ jer ne žele da ostane samo rezervat na papiru, nego da ostvari svoj puni potencijal. Prije svega, to je rad na uspostavljanju zajedničke upravljačke strukture jer se rezervatom biosfere mora upravljati kvalitetno, transparentno i održivo. Također, kaže kako misle da je ovo savršena prilika da se lokalne zajednice brendiraju jer sada mogu reći da su u srcu rezervata biosfere. Ako se bave ekološkom poljoprivredom ili održivim turizmom, imaju sada jedan brend „Europske Amazone“ koji zvuči atraktivno, a što mnogim lokalnim zajednicama koje su na toj trasi daje lijepu priliku za vidljivost. „U WWF-u mislimo i da je to sada prilika da potaknemo lokalni održivi gospodarski razvoj“, ističe Kalauz. Objašnjava kako činjenica da smo nerazvijeni u odnosu na zapadnu Europu daje fantastičnu priliku – a to je da preskočimo kompletnu stepenicu razvoja kakva je bila u zapadnoj Europi, a za koju mi sada znamo da je strahovito pogubna za prirodu i okoliš te da se okrenemo potpuno novim modelima i rješenjima. „Nema uopće razloga da ponavljamo neke njihove greške, da kopiramo neka rješenja koja nisu održiva. Imamo fantastičan luksuz koji oni više nemaju – a to je da možemo preskočiti taj dio gdje je strahovito intenzivnim tržišnim kapitalizmom u mnogima dijelovima zapadne Europe priroda bespovratno uništena“, istaknula je Kalauz. Također, kaže, omogućeno nam je da ne dođemo do toga da imamo problema s jako visokim emisijama ugljičnog dioksida, već da osmislimo kompletno novi model ekonomskog razvoja u čijoj je podlozi rezervat biosfere koji nam omogućava da se i na taj način brendiramo kao svjetska destinacija. „Napravili smo sjajan posao i stvorili smo super podlogu na temelju koje sada možemo raditi s institucijama i lokalnim partnerima. Nadam se da će oni to prepoznati“, poručila je direktorica WWF Adrije Nataša Kalauz.

Geo info centar nova je posjetiteljska atrakcija Parka prirode Papuk

Vlatka Gulan Zetić

„Ovo je još jedan u nizu uspješnih projekata koje je Fond proveo u suradnji s Javnom ustanovom Park prirode Papuk“, istaknula je na otvorenju Vlatka Gulan Zetić, voditeljica Fondove Službe za zaštitu prirode.

Nakon adrenalinskog parka Duboka i Kuće Panonskog mora, Park prirode Papuk dobio je još jednu posjetiteljsku atrakciju. U novom interaktivnom multimedijalnom centru Geo info u Voćinu posjetitelji će moći otputovati u daleku prošlost našeg planeta te se susresti s divovskom hobotnicom, minocenskim psinama, sabljastim mačkama ili opipati zube dinosaura. Uz to će kroz priču o sedam povijesnih razdoblja na postavima biologije i arheologije upoznati život na Papuku koji je zbog svoje iznimne geološke važnosti proglašen i UNESCO geoparkom.

„Geo info centar vrijedan je više od 40 milijuna kuna, a predstavlja dio projekta Geopriče UNESCO geoparka, vrijednog više od 90 milijuna kuna. Uz bogatu i prekrasnu prirodu, nove sadržaje prepoznali su i posjetitelji, kojih je ove godine na Papuku preko 60 tisuća“, istaknuo je ravnatelj Parka prirode Papuk Alen Jurenac prilikom svečanog otvorenja multimedijalnog centra.

Projekt je sa 85 posto sufinanciran europskim sredstvima u sklopu Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“, a ostatak sredstava osigurao je Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

„Ovo je još jedan u nizu uspješnih projekata koje je Fond proveo u suradnji s Javnom ustanovom Park prirode Papuk, parka prirode koji je po mnogočemu specifičan i treba ga zaštititi i očuvati. Međutim, ono što projekt čini posebno važnim jest to što predstavlja dobar primjer održivog upravljanja prirodnim resursima. S jedne strane obogaćuje se infrastrukturni sadržaj, a s druge podiže svijest posjetitelja o važnosti prirode i njezine zaštite“, istaknula je na otvorenju Vlatka Gulan Zetić, voditeljica Fondove Službe za zaštitu prirode.

Ravnatelj Uprave za zaštitu prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Igor Kreitmeyer istaknuo je kako

se ovakvim projektima povezuje kulturna i prirodna baština. „Bogatstvo područja povezujemo u interpretacijske centre koji su onda naše osnovno sredstvo za rad i komunikaciju prema posjetiteljima, turistima i svima ostalima. Zadnjih par godina puno se ulagalo u nacionalne parkove i parkove prirode što dokazuje i ovaj projekt. Sada spremniji očekujemo iduće programsko razdoblje“, naglasio je Kreitmeyer.

S njim se složila i ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Nataša Tramišak. „U posljednjih nekoliko godina više od 3 milijarde kuna europskih sredstava uložili smo u prirodnu i kulturnu baštinu, a na području Virovitičko-podravске županije čak je devet projekata. Ovakvi projekti daju novu perspektivu i razvoju turizma i cjelokupnom gospodarskom razvoju područja u kojemu se nalaze“, naglasila je Tramišak čestitajući županiji na uspješnoj realizaciji projekta.

iCat

Mirna plovidba uz solarne električne brodove

Vizija o električnom brodu koji povezuje hrvatske otoke i kopno, a proizvodi se na domaćem tržištu, gotovo savršeno se uklapa u priču o zelenoj Hrvatskoj i europskom Green Dealu. A upravo projektiranjem i izgradnjom solarnih električnih brodova bavi se zagrebačka tvrtka iCat. Tomislav Uroda, vlasnik iCata, ideju je dobio još kao mladi inženjer s tek nekoliko godina staža, razgovarajući s kolegama o tome kako što jednostavnije doći s otoka na otok u bilo koje doba godine.

„Misija je iCata razvijati nove navike promovirajući brodski prijevoz kao brži, jeftiniji i udobniji način putovanja. Želimo približiti otoke kopnu, obogatiti kvalitetu života onih koji žive na moru i stvoriti novo iskustvo svim putnicima“, rekao je Uroda.

U početku tvrtka se bavila razvijanjem prototipa, no uskoro je došlo do važnih suradnji poput one s Fakultetom strojarstva

i brodogradnje te Institutom za elektrotehniku Končar. Postavljanje vlastite proizvodnje te gradnja četiriju brodova kreću 2017. godine, a tri broda rade za Nacionalni park Mljet. Tvrtka iCat do sada je prošla kroz šest EU projekata s pomoću kojih je razvijala prototipove brodova, izrađivala kalupe i opremala proizvodni pogon. Uroda ističe da su nastupali na međunarodnim sajmovima, uspostavljali suradnju sa znanstvenim institucijama i stalno ulagali u razvoj.

„Nedavno smo potpisali inicijativu Autonomni elektro-brodovi za pametne otoke i gradove u kojoj su nam partneri Fakultet strojarstva i brodogradnje, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Centar za transfer tehnologije i Inovacijski centar Nikola Tesla“, kaže Uroda o projektu kojem je cilj povezivanje otoka i njihovo pretvaranje u predgrađa gradova na moru.

Sunčeva energija kao pokretač potpuno ekoloških brodova

Solarni brodovi solarCat za Nacionalni park Mljet dokaz su da je Sunčeva energija dovoljna za svakodnevnu i cjelodnevnu plovidbu. To su potpuno ekološki i nečujni brodovi, autonomije 100 nm dnevno te kapaciteta 54 putnika. solarCat predstavlja inovaciju koja zadovoljava ekološke aspekte zaštite mora, jezera i zraka kroz nultu stopu emisije štetnih čestica. Uroda kaže da je projektiranje brodova najbolji dio posla jer potiče kreativnost u koju moraju biti umiješane sve znanstvene i tehničke zakonitosti, a kao najkompliciraniji dio ističe povremenu borbu s administracijom te nedostatak kvalificiranog radnog kadra. Nakon još jedne izazovne pandemijske godine koja je u potpunosti paralizirala industriju te zaustavila turizam u cijelom svijetu, zadovoljni su jer se tržište počinje polako oporavljati.

Neke europske države poput Norveške, koja se u potpunosti okreće alternativnim oblicima energije, već imaju ovakve oblike prijevoza. Električni brodovi, osim očite dobrobiti za okoliš, pri samoj plovidbi pružaju bitno drugačiji doživljaj jer su potpuno bešumni. Ekološki predznak ovih plovila ima više pozitivnih učinaka na čovjeka i okoliš pa je izvjesno da će u bliskoj budućnosti postati standard u plovidbi, a naročito u vremenima koja zahtijevaju povećanu pažnju i angažman u očuvanju jedinog nam doma – planeta Zemlje.

Nagrade za dostignuća poslovnog sektora u zaštiti okoliša za 2021. godinu

U sklopu konferencije o budućnosti Europe, na kojoj se raspravljalo o tranziciji Hrvatske prema klimatskoj neutralnosti, dodijeljene su nacionalne nagrade i priznanja za zaštitu okoliša za 2021. godinu poslovnog sektoru. Natječaj je bio otvoren od 26. travnja do 20. srpnja, a tvrtke su se mogle prijaviti u pet kategorija – Upravljanje, Proizvodi i usluge, Proces, Međunarodna poslovna suradnja te Poslovanje i bioraznolikost.

Kategorije su se odnosile na stratešku viziju tvrtke i sustave upravljanja kojima konstantno unapređuju okolišni aspekt poslovanja, nove proizvode ili usluge na tržištu koje pridonose zaštiti okoliša i održivosti, implementaciju inovativnih, ekoloških i održivih rješenja u proizvodnom procesu, suradnju privatnog subjekta iz Europske unije s drugim subjektom iz privatnog, nevladinog ili akademskog sektora države u razvoju i gospodarskoj tranziciji te na grupno primjenjivanje svih gore navedenih točaka, a kako bi se smanjio negativni utjecaj na bioraznolikost.

Hipp Croatia, Saponia i INA glavne zvijezde ovogodišnje dodjele nagrada

U kategoriji „Upravljanje“ nagradu je odnio HiPP Croatia d.o.o. zbog uvođenja EMAS-a, sustava za okolišno upravljanje. Tako su postali prva tvrtka u Hrvatskoj koja posjeduje taj prestižni EU certifikat. Uz to, rade i na očuvanju klime kroz organsku i klimatski neutralnu proizvodnju te žele do 2025. godine cijelu tvrtku učiniti klimatski pozitivnom. Priznanja za doprinos zaštiti okoliša dodijeljena su i tvrtkama Valamar Riviera d.d., Ericsson Nikola Tesla d.d. te Končar – Energetika i Usluge d.o.o.

Nagrada za nove proizvode i usluge pripala je tvrtki Saponia d.d., zbog ekoloških proizvoda koji su dobili oznaku EU Ecolabel, respektabilan certifikat zaštite okoliša kojim se pokriva široki spektar primjena u postupcima održavanja higijene i čistoće. Priznanja u ovoj kategoriji dobile su još i tvrtke Regeneracija d.o.o., Rasco tvornica komunalne opreme d.o.o. i Tehnix d.o.o. Tvrtka Miret d.o.o. proglašena je „zvijezdom u usponu“.

INA – Industrija nafte d.d. dobila je nagradu u kategoriji „Proces“ za provedbu projekta EOR (eng. enhanced oil recovery). Od 2014. trajno su uskladištili više od 1,8 milijuna tona CO₂, što odgovara približno 30 posto godišnjih emisija osobnih automobila u Hrvatskoj. Priznanje u ovoj kategoriji dobio je Premifab d.o.o.

Paneli o izazovima i potencijalima provedbe tranzicije Hrvatske prema klimatskoj neutralnosti

Konferenciju o budućnosti Europe pokrenuli su Europska komisija, Vijeće Europske unije i Europski parlament, kako bi se i građani Europske unije mogli aktivirati i dati svoje mišljenje o izazovima i prioritetima Europe. Hrvatska je podržala Europski propis o klimi, koji postavlja zajednički cilj smanjenja emisije stakleničkih plinova za najmanje 55 posto do 2030. u odnosu na 1990. i postizanje klimatske neutralnosti najkasnije do 2050. godine. Stoga je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja organiziralo raspravu s različitim dionicima o izazovima i potencijalima koje Hrvatska može iskoristiti kako bi učinkovito provela tranziciju prema klimatskoj neutralnosti. Važan dio konferencije bilo je održavanje panel-rasprave na kojoj su iznesene preporuke i zaključci s prethodnih osam panela koji su se tijekom rujna i listopada održali za poslovni sektor, lokalnu i regionalnu samoupravu, znanstvenike, medije, obrazovni sektor, sindikate, organizacije civilnog društva i mlade. Zaključci su većinom vezani uz traženje konkretnih alata i rješenja za klimatsku neutralnost.

Dodjela nagrada za dostignuća poslovnog sektora u zaštiti okoliša za 2021. godinu

Izvor fotografije: Shutterstock

Većina građana Njemačke podupire uspostavu programa povratnih naknada za stare mobitele kako bi se omogućilo recikliranje vrijednih metala koje sadrže, pokazalo je istraživanje.

Povratna naknada za stari mobitel? Pogledajte što se u Njemačkoj planira

Stari i pokvareni mobiteli često mjesecima skupljaju prašinu ili ih građani bacaju zajedno s ostalim otpadom, unatoč smjernicama koje i upućuju da ih odlažu zasebno, objavila je njemačka organizacija za zaštitu okoliša DBU. Njemačka trenutno ima do 200 milijuna starih mobitela koji se više ne koriste, prema istraživanju digitalne grupe Bitkom, a ti uređaji sadrže vrijedne sirovine, poput bakra, kobalta i tantala te srebro, zlato, nikal i tehnološke metale. Velika većina Nijemaca podupire uvođenje programa povratnih

naknada za pametne mobitele, utvrdila je njemačka ekološka udruga, navodeći da je čak 87 posto ispitanika u naručenoj anketi takav prijedlog ocijenilo „dobrim“ ili „vrlo dobrim“. Oko 91 posto ispitanika smatra da se popravak kućanskih aparata, pametnih telefona i televizora

„Elektronički otpad postaje ogroman problem u Njemačkoj i diljem svijeta“, konstatirao je Bonde.

u mnogim slučajevima ne isplati jer je trošak popravka skuplji od kupovine novog uređaja. Rezultati ankete trebali bi potaknuti parlamentarne zastupnike da nešto poduzmu, naglasio je glavni tajnik DBU-a Alexander Bonde, sugerirajući da se uvedu poticaji za ponovnu uporabu i recikliranje sirovina kako bi se spriječila prekomjerna eksploatacija resursa. U svijetu je 2015. godine odloženo 54 milijuna tona elektroničkog otpada, a oko 80 posto komponenti pametnih telefona može se reciklirati, upozorio je čelnik njemačke udruge.

Izvor fotografije: Shutterstock

U rijeku se svakog dana ulijeva i više od 60.000 kubičnih metara otrovnih voda kao posljedica proizvodnje različitih industrija, od čega trećina tog otpada pripada kožarskoj industriji.

Rijeka otpada teče Burigangom

Buriganga protječe jugozapadnim dijelom Dhake, glavnog grada Bangladeša u kojem živi oko 15 milijuna stanovnika. Duga je oko 18 kilometara, prosječna joj dubina iznosi 7,6 metara, a maksimalna 18 metara. S obzirom na to da većinu teritorija Bangladeša čine riječni sustavi s oko 700 rijeka, one igraju važnu ulogu u prometnoj infrastrukturi zemlje, ali i njezinu ekonomskom razvoju. Buriganga je nekoć bila žila kucavica Dhake, no danas se smatra jednom od najzagađenijih rijeka na svijetu koja ugrožava živote. Naime, u Burigangu se svakog dana izbacuje oko 4.500 tona najrazličitijeg smeća – od industrijskog i medicinskog otpada preko kućanskih otpadaka do kanalizacije. U rijeci plutaju stara krama, odbačena plastika, mrtve životinje i ostalo, a u nju se svakoga

dana ulijeva i više od 60.000 kubičnih metara otrovnih voda kao posljedica proizvodnje različitih industrija, od čega trećina pripada kožarskoj industriji.

Onečišćenje rijeke negativno utječe na zdravlje pojedinaca koji žive u njezinoj blizini. Unatoč tome, ljudi i dalje njom plove jer nemaju drugog izbora, a koriste je i za pranje rublja i posuđa. Bangladeš je jedna od najsiriomasnijih zemalja svijeta, a teška industrija zapošljava mnogo ljudi. Upravo zato lokalne su vlasti bile neuspješne u regulaciji

Svakog dana u nju se baca 4500 tona smeća: Je li ovo najzagađenija rijeka na svijetu?

pitanja sanacije otpada. Neki čak tvrde da Burigangi nema pomoći.

Većina bangladeških rijeka presušila je ili je zagađena. Prema istraživanju Svjetske banke u četiri najveće rijeke u blizini Dhake - Burigangu, Shitalakhyu, Turag i Balu, izbacuje se godišnje 1,5 milijuna kubičnih metara otpadnih voda iz 7.000 industrijskih postrojenja te još pola milijuna kubika otpada iz drugih izvora. Ljudska aktivnost narušila je kvalitetu riječnih voda zagađujući ih smećem i otpadom svih vrsta: industrijskim, urbanim i kućnim mijenjajući na taj način ekološku ravnotežu okoliša. Stoga je od vitalnog značaja da ljudska bića postanu svjesna svoje uloge u svijetu i izbjegavaju zagađenja ne samo rijeka, već i bilo kojeg prirodnog područja planeta.

Izvor fotografije: Shutterstock

Mnogobrojnim metodama za čišćenje Zemljine orbite od ostataka satelita i drugih svemirskih misija uskoro će se pridružiti i australski projekt koji će komade smeća „skidati“ laserom iz zvjezdarnice.

Australci planiraju svemirski otpad gađati laserima s tla

U Zemljinoj orbiti trenutačno kruži, prema procjenama, oko 750 tisuća predmeta većih od jednog centimetra koji su tamo zaostali od svemirskih misija, satelita i drugih ljudskih aktivnosti u orbiti. Kako tolika „gužva“ predstavlja veliku opasnost za buduće svemirske misije, kojih je sve više, mnogi se u svijetu bave dugoročno održivim tehnologijama koje bi mogle ukloniti takav svemirski otpad i početi čistiti orbitu. Dosada smo vidjeli da se to planira činiti harpunima, zrakama plazme ispaljenima iz satelita, mrežama ili pak robotskim rukama.

Novi prijedlog, kakav još nismo imali priliku vidjeti, stiže iz Australije.

Znanstvenici iz tamošnje kompanije EOS Space Systems proteklih su sedam godina proveli razvijajući napredni laser koji bi bio u stanju sa Zemlje pratiti i

Prvi laserski sustav koji će EOS pustiti u rad bit će instaliran u zvjezdarnici Mount Stromlo, smještenoj na istoimenom brdu iznad Canberre. Razvoj je dovršen, a tehnologija spremna za prvu lasersku manipulaciju predmetima u orbiti.

potom „upucati“ komade svemirskog otpada. U razvoju su sudjelovali i Australsko nacionalno sveučilište, japanski Institut za komunikacije i tehnologiju te proizvođač vojne opreme Lockheed Martin.

Kako pojašnjavaju iz EOS-a, za proces uklanjanja svemirskog otpada potrebna su dva lasera. Prvi svijetli u vidljivom spektru narančastom bojom koja prolazi kroz Zemljinu atmosferu i služi za traženje komada otpada u orbiti. Drugi je ljudskom oku nevidljiv, ali ima daleko snažniju zraku koja je u stanju pogoditi detektirano svemirsko smeće i izbaci ga iz orbite te tako zaštititi satelite i drugu vrijednu svemirsku infrastrukturu.

Izvor fotografije: Shutterstock

Ova poslovna odluka predstavlja korak prema održivijem gospodarstvu te smanjenju onečišćenja mora plastičnim otpadom.

U Japanu se plastične boce zamjenjuju aluminijskim limenkama

Prema WWF-u, u svjetskim morima i oceanima svake godine završi najmanje osam milijuna tona plastike. Mikroplastika ima štetan utjecaj na sav živi svijet te ulazi u probavni sustav morskih organizama, a pronađena je u želucima više od 90 posto morskih ptica. U 2017. godini godišnja svjetska proizvodnja plastičnih proizvoda iznosila je oko 350 milijuna tona. S obzirom na to da ekološka svijest sve više usmjerava izbor potrošača, čemu pogoduju i sve brojnije zabrane plastike, mnogi su proizvođači prisiljeni ulagati u održive tehnologije i proizvode. Japanska maloprodajna tvrtka Ryohin Keikaku Co., koja stavlja naglasak na recikliranje i smanjenje proizvodnje ambalažnog otpada, a također upravlja i lancem trgovina pićima Muji, u travnju 2021. godine

počela je s prodajom 12 brendova hladnih čajeva i bezalkoholnih pića pakiranih u aluminijskim limenkama umjesto u plastičnim bocama. Odluka je donesena nakon što su podaci otkrili da je stopa recikliranja znatno veća za aluminijske limenke nego za plastične boce. Također, aluminijske limenke bolja su alternativa za pića kada je u pitanju rok trajanja.

Prema podacima Japanskog udruženja proizvođača i prerađivača aluminijske stopa recikliranja aluminijskih limenki iznosi 71 posto, dok je stopa recikliranja PET boca svega 24,3 posto.

Aluminij je trenutno jedan od materijala koji se najviše reciklira u svijetu, iako se zbog energetske vrlo intenzivnog proizvodnog procesa kritizira njegov utjecaj na okoliš, a troškovi proizvodnje također otežavaju široku primjenu. Budući da potražnja za recikliranom PET ambalažom neprestano raste, a u sljedećih deset godina očekuje se smanjenje potrošnje ambalaže na bazi aluminija, prema studiji koju je provela konzultantska tvrtka Wood Mackenzie (WoodMac) jasno je da aluminij sam po sebi neće riješiti plastičnu krizu. Međutim, japanski proizvođači pića možda su odabrali pravi put jer WoodMac predviđa porast potražnje za aluminijskom ambalažom na određenim tržištima jugoistočne Azije.

Zaposlenici Fonda osvajaju planinske vrhove na Highlanderu

Održan je planinarski festival Highlander, događaj koji promiče vrijednosti i etiku svih ljubitelja prirode.

Nakon premijernog sudjelovanja 2020. godine, u 2021. godini Fond je okupio peteročlanu muško-žensku reprezentaciju u kojoj su bili Sofija Petrinc, Martina Čipčić-Bragadin, Roman Leopold, Boris Sablijić i Ivana Jonke.

Highlander vodi svoje sudionike netaknutim dijelovima prirode u nacionalnim parkovima Sjeverni Velebit i Paklenica što predstavlja veliku avanturu. Svaki sudionik treba proći fizičke pripreme kako bi savladao 104 kilometra planine bez komplikacija, a organizatori u mjesecima prije dolaska kao pripremu preporučuju do 200 kilometara hodanja po prirodi i planinama kako bi se tijelo i um pripremili na ovakve izazove. Svi članovi Fondove ekipe pripremu su shvatili ozbiljno, a neki od njih mjesecima su se unaprijed pripremali redovitim planinarenjem po Medvednici, detaljnim istraživanjem i kupnjom obvezne opreme.

Neopisivo iskustvo koje pomiče granice

Proteklo izdanje Highlandera održalo se u rujnu, a krenulo se od Zavižana te Premužićevom stazom do prve kontrolne točke – Skorpovca. Nakon 33 kilometra sudionici su prvu noć spavali okruženi šatorima i ljudima koji su pristizali naknadno. Drugi dan čekao ih je put dug 15 kilometara koji je vodio od Skropovca do Baških Oštarija. Iako ih je pratila kiša, za prekrasne pogleds s Velebita isplatilo se prijeći takav uspon.

Treći dan Velebit ih je nagradio prekrasnim krajolicima i nestvarnom atmosferom Raminog Korita koje je poznato kao jedna od najočuvanijih bukovih prašuma na Velebitu. Prolazeći pored Šugarske duliše nakon skoro 19 kilometara i 1.100 metara uspona sudionici dolaze do treće kontrolne točke – Panosa.

„Četvrto smo jutro rano ustali, skuhalo kavu i dočekali zoru na vrhu Panos odakle se pruža spektakularan pogled na more, otoke i beskrajne velebitske vrhove. Dan je obilježio obilan ručak iz ruksaka koji smo pojeli na livadici kod Tatekove kolibe na Stapu pripremajući se za opaki uspon na Stapinu po zvizdanu. Dan smo završili prolaskom kroz Malo i dolaskom na Veliko Rujno otkuda smo se posljednji, peti dan spustili do Velike Paklenice“, prisjeća se Boris Sablijić.

Kako tvrde sudionici, od početka putovanja vladala je odlična atmosfera. Početno uzbuđenje zamijenilo je tiho uživanje u nezaboravnim ljepotama Velebita koje se izmjenjivalo s trenucima umora, ali i smijeha. Ponosni su što su svi iz Fondove ekipe uspješno završili Highlander, što pokazuje da čovjek dobrom fizičkom i psihičkom pripremom može savladati i najteže napore te upoznati svoje granice koje su daleko iznad očekivanih ili onih koje smatramo uopće mogućima.

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost čestita nagrađenim novinarima

„Velebitska degenija“ za najbolje novinarske radove s područja zaštite prirode i okoliša

Piše: Marina Bujan Foto: Ante Gudelj

„Velebitsku degeniju“, najugledniju novinarsku nagradu za zaštitu okoliša i prirode, po 23. put dodjeljuje Zbor novinara za okoliš Hrvatskog novinarskog društva (HND) i Hrvatska elektroprivreda.

Nagrada je dodijeljena u četirima kategorijama – tisak i Internet, televizija, radio i fotografija, a ovogodišnji su laureati novinarke Petra Somek, Tajana Petrović Čemeljić i Ana Trcol te fotograf Krunoslav Rac.

Najbolji novinarski tekst objavljen u tisku i na internetu

U kategoriji tisak i internet „Velebitska degenija“ dodijeljena je novinarki i publicistici Petri Somek za reportažu „Zaštićena priroda Međimurja“ objavljen u časopisu Meridijani.

U obrazloženju Ocjenivačkog odbora za tu nagradu ističe se kako novinarka Petra Somek savršenim poznavanjem činjenica, ali i s dubokim emocijama i ljubavlju, vodi čitatelja u „cvjetnjak u sjevernom kutku Hrvatske“, u srce svog rodnog Međimurja. Taj idilični otok „med dvema vodama“ (između Mure i Drave) i zaštićena područja njegove prirode pružaju dom brojnim živim bićima: pticama bregunicama, vodomarima, jelenku, vidrama, dabrovima, crnim i bijelim rodama kao i drugim biljnim i životinjskim vrstama.

„U ovoj pitkoj i edukativnoj priči o ljepoti prirode najmanje hrvatske županije, koja je praćena i fotografijama vrhunskih znalaca kamere, autorica obrađuje i ostala zaštićena područja Međimurja među kojima i značajni krajobraz rijeke Mure i Regionalni park Mura-Drava, koji su važni i u europskim okvirima. Također spominje i institucije i pojedince koji se dugo i uporno bore za zaštitu prirode, tako da je danas više od četvrtine Međimurske županije pod nekim oblikom zaštite. Nagrađena reportaža ujedno je i snažan apel za očuvanjem prirodne baštine od svih opasnosti koje joj prijete“, ističe se u obrazloženju dodjele „Velebitske degenije“ Petri Somek.

Najbolji radijski prilog

U kategoriji radio „Velebitska degenija“ dodijeljena je Tajani Petrović Čemeljić, novinarki HRT - Radio Rijeke za dokumentarnu radio dramu „Sakupljač zvukova – Ivo Vičić“. Ton-majstor je Ivan Saftić, a urednik Nikica Klobučar. Emisija je snimljena u Rijeci tijekom veljače 2020., a za Treći program Hrvatskog radija proizveo ju je HRT – Radio Rijeka. Riječ je o jedinstvenom zvučnom putovanju kroz prostor i vrijeme koje je novinarka Tajana Petrović Čemeljić zabilježila slušajući pomno svog sugovornika. A slušateljima je omogućeno doživjeti bogatstvo zvukova i u njemu uživati.

U obrazloženju nagrade Tajani Petrović Čemeljić ističe se kako je ona prepoznala dugogodišnji rad zanesenog „lovca“ na zvukove Ivo Vičića i darovala nam „radijski portret čovjeka koji prikuplja zvučnu baštinu svijeta prirode koji nas okružuje“. Kaže da Hrvatska ima još netaknutih područja za snimanje zvukova, kao što su Velebit, Gorski kotar, sjeverozapadna Hrvatska, pa čak i ravnice, pustopoljine, također i morsku obalu i otoke – pogotovo zimi.

Najbolja TV reportaža

U kategoriji televizija „Velebitska degenija“ dodijeljena je Ani Trcol, novinarki RTL televizije. U prilogu objavljenom 10. ožujka 2020. u emisiji „Potraga“ na RTL-u Trcol profesionalno, istraživački i svestrano obrađuje aktualnu temu podizanja razine mora zbog klimatskih promjena. U svjetlu najava da do kraja stoljeća možemo očekivati dizanje mora čak do jednog metra, jasno ukazuje na to kako je riječ o temi koja zaslužuje posebnu pažnju i s kojom se struka treba u najkraćem roku izuzetno ozbiljno uhvatiti ukoštac.

U obrazloženju nagrade navodi se kako je prilog „dojmljiv i višeslojno strukturiran“. Na primjeru Šibenika i Vodica ukazuje na to da se posljedice klimatskih promjena ne događaju drugima i negdje drugdje, nego danas i ovdje te da ih ne smijemo i ne možemo zanemariti.

Najbolja fotografija na temu zaštite okoliša i prirode

U kategoriji fotografija „Velebitska degenija“ dodijeljena je piscu i fotografu Krunoslavu Racu za fotoreportažu „Proljeće na Velebitu – buđenje gorostasa“ objavljen u časopisu Meridijani.

Krunoslav Rac opisao je i vrhunski fotografski dokumentirao buđenje proljeća na Velebitu. Uz odlične kadrove prvih velebitskih vjesnika proljeća – šafrana, vjevice koja mladuncima stvara gnijezdo, lisica, tek rođenih medvjedića, ptica u gnijezdu, srna, žaba, poskoka, kao i velikog tetrijeba u vrijeme parenja kojeg je vrlo teško pronaći i snimiti, Rac nam zorno dočarava kako izgleda buđenje najčarobnijega godišnjeg doba na našoj najdužoj planini.

Njegove fotografije plod su iznimno napornog pa i opasnog danonoćnog kretanja Velebitom, velikim dijelom pješice, u svim vremenskim uvjetima, gdje ne žali dugog čekanja u prikrajku, često na hladnoći i uvijek pod vedrim nebom, kako bi snimio i neke krajnje rijetke i ugrožene životinje.

Svečanost dodjele nagrade dijelom je bila i humanitarna. Najavljena je pomoć u potresu stradalom Odjelu pedijatrije bolnice „Dr. Ivo Pedišić“ u Sisku.

U suradnji s profesorima i studentima Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, zidovi odjela na kojem se liječe najmlađi pacijenti nakon obnove bit će oslikani motivima zaštićenih krajolika Parka prirode Lonjsko polje pod sloganom „Zdrav okoliš – za zdravlje najmlađih“.

Što kad nestane struje?

Europski projekt LABEL2020, koji Energetski institut Hrvoje Požar provodi u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, građane je na jednostavan i zanimljiv način informirao o novim energetske oznakama za električne uređaje. Potrošačima su nove oznake predstavljene već od ožujka prošle godine, a novost je što su proizvodi rangirani u energetske razrede od A do G, bez proširivanja na A + razrede. Osim toga, oznake su putem QR-koda povezane s bazom podataka na razini Europske unije pa pružaju i dodatne informacije o označenim proizvodima.

Cilj uspostave novih energetske oznake bio je omogućiti bolju diferencijaciju energetske učinkovitih proizvoda, kako bi se kupce potaknulo na odabir onih najučinkovitijih, a proizvođače na daljnje inovacije u smjeru energetske učinkovitosti i održivosti proizvoda. S namjerom dodatnog poticanja energetske učinkovitosti u kućanstvima, u sklopu projekta pokrenuta je inicijativa Uštedi energiju!, kojom se građane educiralo i o raznim načinima uštede energije, uz minimalne promjene svojih navika.

Na internetskoj stranici <https://ustedienergiju.hr> te društvenim mrežama mogu se pronaći savjeti o energetske učinkovitosti, a za najmlađe je tu slikovnica „Labelko spašava Zemlju“ i film „Što kad nestane struje?“

Na internetskoj stranici <https://ustedienergiju.hr> nalaze se brojni savjeti o energetske učinkovitosti, koji su predstavljeni i na društvenim mrežama projekta te YouTubeu. Posebni materijali razvijeni su i za one najmlađe, kojima se na jednostavan način želi pojasniti smisao i važnost očuvanja energije i njenog odgovornog korištenja. Za tu su namjenu na stranicama objavljeni slikovnica „Labelko spašava Zemlju“, bojanka te kratki videosadržaji, a snimljen je i dječji eko edukativni igrani film „Što kad nestane struje?“.

EKO edukativni film

Kroz film „Što kad nestane struje?“ najmlađim gledateljima istaknute su sve svakodnevne situacije u kojima koristimo električnu energiju, kako bi osvijestili njenu važnost i potrebu koju svi imamo za energijom. Radnja filma događa se u peteročlanoj obitelji Marić, koja se usred jednog običnog dana suočava s nestankom električne energije. Najmlađa članica obitelji, kći Dora, ostalim članovima obitelji pokušava dati do znanja koliko je važna ušteda energije te kako svi zajedno moramo promijeniti navike kako bismo zaštitili okoliš. Ideja scenaristice filma Tihane Lipovec Fraculj bila je prikazati radnju iz perspektive više likova, kako bi se djeca mogla poistovjetiti s glumcima, ali i situacijama iz filma.

Martina Komerički, voditeljica komunikacija projekta, naglasila je na premijeri filma održanoj 21. listopada u Centru za kulturu i obrazovanje Susedgrad da je scenarij dobio pozitivnu ocjenu Agencije za odgoj i obrazovanje. „Film planiramo distribuirati u sve hrvatske škole, a ideja je da ga osnovnoškolci pogledaju na nekom od satova koji se bave eko tematikom. Želja nam je potaknuti djecu da svi zajedno malim promjenama navika krenemo raditi na uštedi energije, a time i na očuvanju okoliša“ zaključila je.

SUMMARY

6 - 9 News

The news section presents the latest, most important activities of the Environmental Protection and Energy Efficiency Fund. The contract worth HRK 375 million was signed by the Environmental Protection and Energy Efficiency Fund and the contractor for remediation of hazardous waste in pit Sovjak in Municipality Viškovo. The Fund also helped in providing additional funding for the renovation and repurposing of the former administrative building of the hospital in Petrinja into a Natura educational and presentation centre, worth in total HRK 17 million, of which 85% was financed from EU funds. Tomislav Čorić, the minister of economy and sustainable development, and Siniša Kukić, the director of the Fund, signed 75 new contracts worth HRK 459 million for the projects of energy efficiency in the industry, which are for the first time being financed from the Recovery and Resilience Facility. Moreover, the contract for a HRK 900,000 project was signed between the Fund and the Public Institution for the management of protected parts of nature in Dubrovnik-Neretva County, related to the project of the Neretva delta interpretation, education, and research centre. The project “Reducing traffic congestion on the road to Biokovo Skywalk”, worth HRK 2.1 million, will be co-financed by the Fund with 1.7 million kunas, or 80% of eligible costs. Two new decisions on co-financing were presented to the town of Novska – one for the purchase of different containers for sorting waste, and the other for the remediation of dumpsites, worth 640 thousand kunas. Funding was granted to the town of Velika Gorica for the purchase of the compactor. The Fund participated in several events, such as the Waste 2021 conference organised by Komunal Magazine, the conference “Days of the Sun” dealing with solar potential and the panel on climate change, the conference “Criminal Compliance – ISO 37001”, where the Fund endorsed the guidelines for anti-bribery mechanisms in business, and the consultations of economic experts held in Opatija, with the focus on green transition. Other important events include the opening of the “Large Carnivores” Visitor Centre in Gorski kotar, which is dedicated to the brown bear, grey wolf, and Eurasian lynx, the plenary session of the Association of Car Dealerships, and the meeting of the director of the Fund Siniša Kukić with MP Ljubica Lukačić concerning the Fund’s active implementation of the policy for recruiting persons with disabilities. Every year the Fund shows great empathy with the vulnerable groups of people, so this year they organised two Christmas charity events for the young and the children at the Home for Children “Vladimir Nazor”.

10 - 11

AMBITIOUS PLANS OF THE FUND IN 2022

The Fund is systematically working on providing the necessary utility infrastructure that will allow the citizens, and the companies, to dispose of the waste in compliance with the circular economy principles. Investments in the existing recycling facilities are planned, as well as the construction of new ones. The Waste Management Centre Bikarac in Šibenik started the trial operation. The same should unfold next year in Biljane Donje, and contractors have to be selected for three more centres in Piškovica, Babina Greda, and Lučino Razdolje. The Fund should start the remediation of hazardous waste in pit Sovjak, as well as the preparation of targeted climate plans for the units of local self-government, co-financing of the measures for the energy renovation of houses and installation of PV systems, and incentives for the purchase of electric cars, and smart city solutions.

12 - 17

THEME OF THE ISSUE – CLIMATE CHANGE COP 26

The UN COP26 Climate Summit was held from 31 October until 12 November in Glasgow, and the expectations were greatest than ever. The Presidency of COP, Great Britain, set an ambitious task – to keep 1.5 degrees Celsius alive, referring to the goal of the Paris Agreement. Following marathon negotiations, the Glasgow Climate Pact was adopted. The President of the Croatian Government, Andrej Plenković, announced that by 2030, Croatia was planning to reduce CO2 emissions by 45 percent, and the use of coal would be completely phased out by 2033.

18 - 19

COMMENTARY: MINISTER TOMISLAV ČORIĆ

Tomislav Čorić, the minister of economy and sustainable development, pointed out that Croatia became involved in the joint EU efforts to achieve by 2030 the goals of net GHG emissions reduction by at least 55% compared to 1990. The national scenarios for reducing GHG emissions are presented in the Low-Carbon Development strategy of the Republic of Croatia until 2030 with a view to 2050, and with the new legislation they are bound to be even more ambitious. Achieving the planned outcomes implies significant investment in the green transition, transport electrification, and further development of hydrogen technologies. In addition, the use of renewable energy sources will be promoted and the transformation of the energy market, and the new social settings should

PROTECTION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The association “OZANA” has been active since 1991 trying to improve the quality of life of people with disabilities and their families, and through joint environmental activities, primarily the reuse of wool, other textiles and wood products, the association has seen significant positive developments. They have 55 beneficiaries in their custody included in environmentally themed programmes. The knitting circle “Strikeraj Café” is a unique concept bringing together the members of the Association and the local communities though knitting and crocheting with wool. They are also active in the wool felting workshop in cooperation with schools, where the Association’s beneficiaries act as felting instructors, while the project “Take me apart, put me back together again” is implemented in cooperation with the Fund.

28 - 29

SECAP – THE FUND PROMOTES MEASURES FOR CLIMATE CHANGE MITIGATION AND REDUCING GHG EMISSIONS

The impact of climate change in Croatia could be significant because it belongs to the climate “hotspot” – the Mediterranean region. The Fund launched the public call for direct co-financing of the reference documents for drafting the Programme for climate change mitigation and adaptation, and protection of the ozone layer, or reference documents for drafting the sustainable energy and climate action plans (SECAP), and/or reports on their implementation. The overall value is HRK 4 million, and the units of local and regional self-government can be granted up to HRK 120,000. 46 applications for co-financing were received.

30 - 31

PROJECTS WORTH HRK 12.6BN CONTRACTED THROUGH THE FUND’S INTERMEDIATE BODY LEVEL 2

The Independent Service – Intermediate Body level 2 was established in 2013, and today has 91 employees. They are included in the implementation of ambitious plans in the National Recovery and Resilience Plan 2021 – 2026, which is allocating 49 million kunas to five components and an additional initiative – Renovation of buildings damaged in the earthquake. Intermediate Body level 2 is intensively preparing for the new operational period 2021 – 2027, in which Croatia will have at disposal grant funding amounting to EUR 20bn.

20 - 21

EDUCATION FOR THE MANAGERS OF UTILITY COMPANIES AT THE WASTE MANAGEMENT CENTRE BILJANE DONJE

A 3-day workshop was held at the Waste Management Centre Biljane Donje, gathering around 40 representatives of the units of local self-government in the areas serviced by WMC Biljane Donje. At the course, the participants could learn about the methodologies for informing and educating the citizens with the aim of improving the rate of separate waste collection and the quality of services, as the waste management centre is the best and safest alternative to the existing landfills. Under the project, three transfer stations were built in Biograd, Gračac, and on Pag.

22 - 23

THE GUIDE “REDUCE FOOD WASTE, COOK FOR YOUR GUESTS”

The Environmental Protection and Energy Efficiency Fund, in cooperation with the Ministry of Economy and Sustainable Development and the Faculty of Geotechnical Engineering of the University in Zagreb launched a pilot project “Reduce food waste, cook for your guests”. The project has been implemented for six months in two hotels – the Osijek Hotel and the Park Plaza Histria in Pula with the aim of applying work methods in the hotel kitchens that should contribute to reducing food waste.

24 - 25

INFORMED CITIZENS – BETTER CITIZENS

In January 2021, Marina Matijević started on social networks the initiative “I, a Better Citizen” (Ja Bolji Građanin). In her short, to-the-point videos she advises the people on how to properly separate the waste and teaches them how a simple change of our habits can contribute to and improve the environment we live in. She has more than 8000 followers on Facebook, Instagram, and Tik Tok, and her educational content has more than two million views. She announced her cooperation with the Environmental Protection and Energy Efficiency Fund.

26 - 27

INCLUSION OF BENEFICIARIES THROUGH ENVIRONMENTAL

LASTOVO – SMALL ISLAND OF GREAT POSSIBILITIES

**CITIZENS SHOW GREAT
INTEREST IN THE FUND'S
PUBLIC CALL FOR THE
ENERGY RENOVATION OF
FAMILY HOUSES**

THE NEW ERA OF WASTE MANAGEMENT STARTS IN BIKARAC

FUND CONTINUES TO INVEST IN GREEN GROWTH AND CIRCULAR ECONOMY

UNESCO DESIGNATED THE "AMAZON OF EUROPE"

PAPUK INFO CENTRE

CALM SEAS AND FAIR WINDS WITH SOLAR ELECTRIC BOATS

NATIONAL ENVIRONMENTAL PROTECTION AWARDS AND ACKNOWLEDGEMENTS FOR THE BUSINESS SECTOR IN 2021

BRIEF ECO NEWS

LET US INTRODUCE
OURSELVES: FUND'S

DEGENIA VELEBITICA AWARD

WHAT SHOULD YOU DO IN A POWER OUTAGE?

NE ZABORAVI ME!

KAD IDEŠ U KUPOVINU, NE ZABORAVI PONIJETI SVOJU VREĆICU, TORBU ILI KOŠARU. TAKO ĆEŠ UŠTEDJETI I SMANJITI BROJ PLASTIČNIH VREĆICA KOJE ZAVRŠE U OKOLIŠU.

Jednokratne plastične vrećice koriste se desetak minuta, a onda se godinama gomilaju u okolišu. Ugrožavaju tlo, vodu, biljni i životinjski svijet, a na kraju mogu završiti i na našem tanjuru.

FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I
ENERGETSKU UČINKOVITOST

A composite image featuring a man's face in the foreground, with a dense forest of evergreen trees and a small white cloud in the background, all in a warm, golden-brown color palette.

MOJ SVIJET.
MOJA ODGOVORNOST.